

Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma 2023–2027

Rahoituskauden 2023-2027 päämäärä:

Pohjois-Pohjanmaan maaseutu menestyy alueidensa vahvuuksiin nojaten, sekä yhteistyössä rohkeasti ja kestävästi uutta kehittäen.

Painopisteet

Aktiivinen maatalous ja ruuantuotanto

Ympäristö- ja ilmastoviisas maatalous ja maaseutu

Uudistuva, monipuolinen maaseutu

Läpileikkaavat teemat

(Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus)

Vaikuttavuus
Elinkeinlähtöisyys
Ympäristölähtöisyys
Digitaalisuus
Osaaminen
Innovaatiot

Tavoitteet

Kannattavasti kasvava maatalous ja elintarvikejalostus

Resurssitehokkaampi ja ympäristömyönteisempi maaseutu

Kilpailukykyinen, pito- ja vetovoimainen maaseutu

Kuva 1: Rahoituskauden 2023 - 2027 päämäärä. (Taulukkokuva).

Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma 2023–2027

TIMO LEHTINIEMI

TIINA SUUTARI

KUKKA KUKKONEN

PIRJO ONKALO

ANNA NIKKA

ANNA-MAIJA TOIVONEN

RAPORTTEJA 73 | 2022

POHJOIS-POHJANMAAN MAASEUDUN KEHITTÄMISSUUNNITELMA 2023–2027

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: Anni Haverinen

Kansikuvat:

Rekikoirat: Yrjö Tuunanen

Toimisto & naiset pellolla: Jyrki Vesa

Vasikka: Saara Pouta

Perunapelto: Martina Motzbäuchel

Pitkospuut: Tomi Aho

Kokki: Maaseutuverkosto, Contum O

Maakunta: Harri Kontio

ISBN 978-952-398-094-5 (PDF)

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-398-094-5

www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

1. Esipuhe	2
2. Alueen kuvaus ja tulevaisuuden näkymät	3
2.1 Väestörakenne	3
2.2 Yritykset ja toimialarakenne	4
2.3 Alueen palvelurakenne ja kehittämisen verkostot	7
2.4 Alkutuotannon nykytila ja tulevaisuuden näkymät	7
2.5 Maatalousympäristö ja sen kehittämisen tarpeet	12
2.6 Pohjois-Pohjanmaan maaseudun SWOT-analyysi	14
3. Maaseudun kehittämisen päämäärä ja tavoitteet rahoituskaudelle 2023–2027	15
4 Kehittämisen painopisteet	16
4.1 Aktiivinen maatalous ja ruoantuotanto	16
4.1.1 Maatalous kehittyy kannattavasti vahvistamalla sen vahvoja osa-alueita ja lisäämällä monipuolisuutta markkinakysyntään pohjautuen	16
4.1.2 Lisäämme elintarvikejalostusta ja yrittäjyyttä sekä uusia kumppanuuksia	17
4.1.3 Edistämme ruokaketjun huoltovarmuutta.....	18
4.2 Ympäristö- ja ilmastoviisas maatalous ja maaseutu	20
4.2.1 Ilmastomuutoksen hallintaan ja fossiilivapauteen liittyvät toimet sisältyvät vahvasti tekemiseemme	20
4.2.2 Uudet ympäristömyönteiset ratkaisut tukevat vesien suojelua ja luonnon monimuotoisuutta	20
4.2.3 Teemme sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja ilmastoviisaita toimia, jotka perustuvat uusimpaan tietoon	21
4.3 Uudistuva ja monipuolinen maaseutu	23
4.3.1 Monipuolistuvalla maaseudulla kehittyy kannattavaa liiketoimintaa ja työpaikkoja	23
4.3.2 Maaseutu mahdollistaa hyvän elämän	23
4.3.3 Maaseutualueilla on vetovoimaa- yrittäminen sekä työskentely maaseudulla on houkutteleva vaihtoehto	24
5 Läpileikkaavat teemat ja niiden soveltaminen	26
6 Rahoitustarve	28
7 Alueen EU-osarahoitteisten ja kansallisten ohjelmien yhteensovitus ja työnjako	29
8 Kuvaus suunnitelman alueellisesta valmistelusta	31
9 Liitteet	33

Kuva 2: © Roine Piirainen

1. Esipuhe

Tässä kehittämissuunnitelmassa esitetään Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämisen päämäärä ja tavoitteet, sekä CAP-rahoituksella tehtävän kehittämisen painopisteet vuosille 2023–2027. Suunnitelma on laadittu maa- ja metsätalousministeriön (MMM) 14.2.2020 antaman ja 24.5.2021 sekä 29.6.2022 päivitetyn ohjeistuksen mukaisesti.

Käsillä oleva Pohjois-Pohjanmaan alueellinen CAP-suunnitelma ei pyri luetteloimaan alueella rahoitettavia toimia, vaan se kertoo ennen muuta painopistealoittain alueelliset tavoitteet ja päämäärät sekä keinot tavoitteisiin pääsemiseksi. Näiden toteuttamiseen odotamme koko suunnittelujakson aikana, ajassaan olevia - toimijoiden yhdessä ideoimia ratkaisuesityksiä. Ratkaisuesityksiä toivomme voivamme rahoittaa suunnitelmassa olevan rahoitusesityksen mukaisesti.

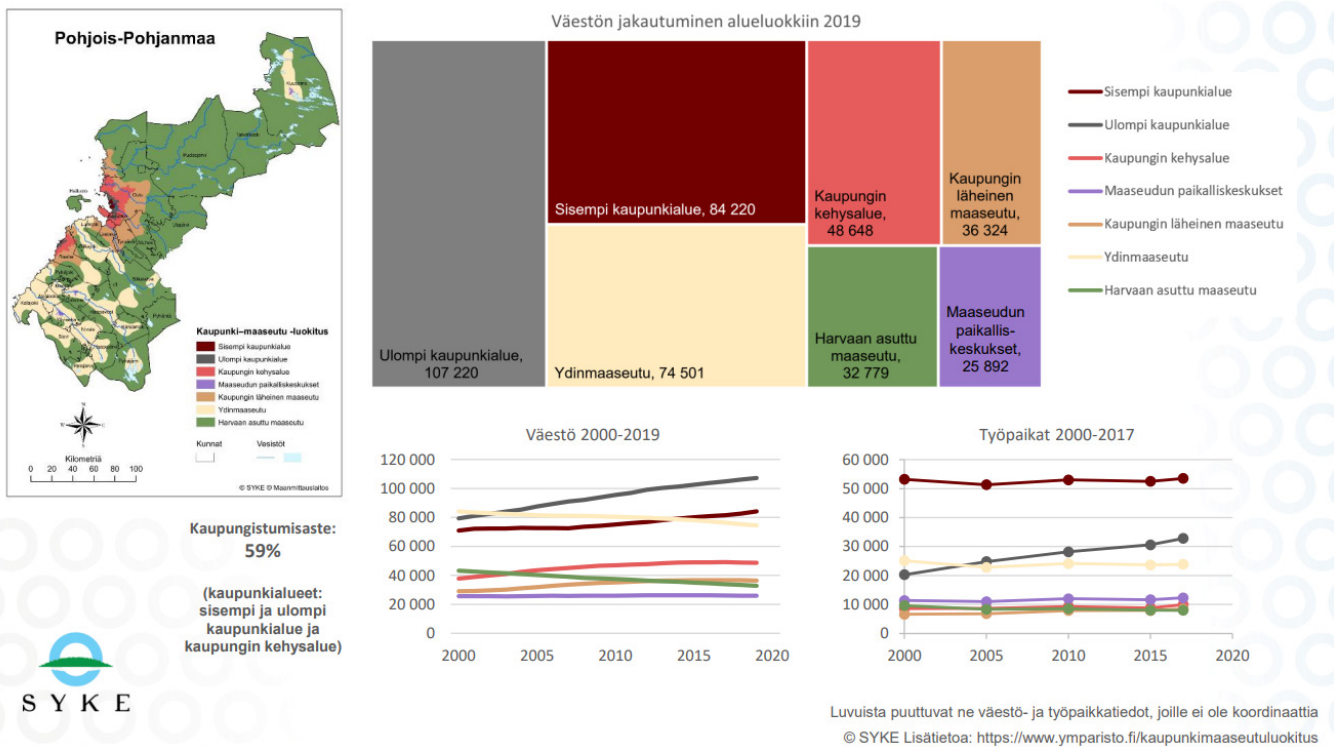
Suunnitelma-asiakirjan rahoituksen käynnistyminen tapahtuu vuonna 2023. Suunnitelman tekovaiheessa ELY-keskuksella ei ole tiedossa rahoituksen määriä eikä aikatauluja. Suunnitelman päivittämisen ajankohtaa leimaa yleinen epävarmuuden tila, joka johtuu koronapandemian ja erityisesti Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksista talouteen ja toimintoihin kaikinensa.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen maaseutu- ja energia yksikkö kiittää paitsi ELY-keskuksen henkilöstöä suunnitelma-asiakirjan valmistumisesta, myös kaikkia maaseudun kehittämisen kollegoja alueellamme, Ruokavirastossa ja Maa- ja metsätalousministeriössä.

Oulussa 23.9.2022

Timo Lehtiniemi, Tiina Suutari, Kukka Kukkonen, Pirjo Onkalo ja Anna Nikka

2. Alueen kuvaus ja tulevaisuuden näkymät

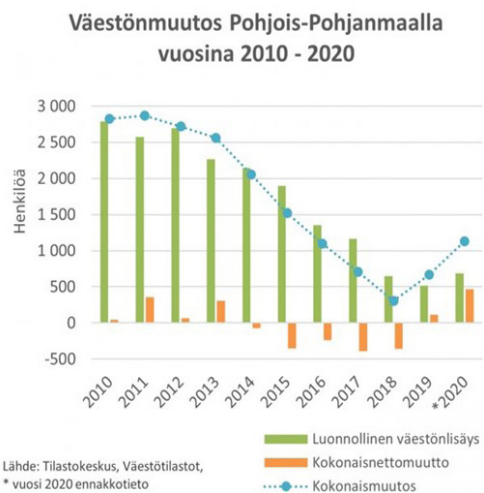
Kuva 3: Väestön jakautuminen alueluokkiin 2019. © SYKE Lisätietoa <https://www.ymparisto.fi/kaupunkimaaseutuluoitus>

2.1 Väestörakenne

Pohjois-Pohjanmaa on väkiluvun mukaan maamme neljänneksi suurin maakunta (415 603 asukasta vuonna 2021). Maakunta on väestörakenteeltaan nuorekas eurooppalaisittainkin vertailtuna. Maakunnan sisällä erot ovat kuitenkin merkittävät - Oulun seudulla nuorten väestön osuus on suurempi kuin muualla maakunnassa. Tulevina vuosina maakuntatasolla alle 18-vuotiaiden osuus pienenee, ja toisaalta seniorien osuus väestössä kasvaa. Tämä tulee rasittamaan julkista taloutta.

Pohjois-Pohjanmaan harvaan asuttu maaseutu ja ydinmaaseutu ovat olleet suurimmat väestömenettäjät 2010-luvulla. Väestökasvu on kohdistunut Oulun kaupunkiin ja kaupungin läheiselle maaseudulle. Tällä hetkellä reilut 40 prosenttia väestöstä asuu maaseutualueilla (Kuva 3.). Nykykehityksen jatkuessa väestö kasvaa tällä vuosikymmenellä lähinnä Oulun seudulla. Muutamissa kunnissa väestö hieman lisääntyy tai vähenee nykyisestä ja lopuissa kuntia suunta on aleneva. Maaseudun pitovoimaa on tärkeää vahvistaa, jotta maaseutu

pysyy elävänä ja siellä riittää työvoimaa. Erityisesti nuorten pysyminen maaseudulla, tai palaaminen opintojen jälkeen maaseudulle, on keskeistä osaamisen ja työvoiman varmistamisen näkökulmasta. Vakituksen asumisen lisäksi monipaikkaisuus ja vapaa-ajan asuminen lisäävät väkimäärää monissa Pohjois-Pohjanmaan kunnissa.

Kuva 4: Väestönmuutos Pohjois-Pohjanmaalla vuosina 2010 - 2020. © Tilastokeskus, Väestötilastot.

Maaseudun vetovoimatekijöitä on tärkeää edelleen vahvistaa ja tuoda esille, jotta etätyöläiset ja monipaikkaiset asujat valitsevat kohteekseen Pohjois-Pohjanmaan maaseudun.

Pohjois-Pohjanmaalla on suhteellisesti vähän ulkomaalaisia, eikä maakunta hyödy maahanmuutosta yhtä suuresti kuin moni muu maakunta. Valtaosa maakunnan ulkomaalaisista asuu Oulussa. Sota Ukrainassa tuo maahamme runsaasti turvaa hakevia ihmisiä. On todennäköistä, että ukrainalaisia jää Suomeen sotatoimien loputtua.

2.2 Yritykset ja toimialarakenne

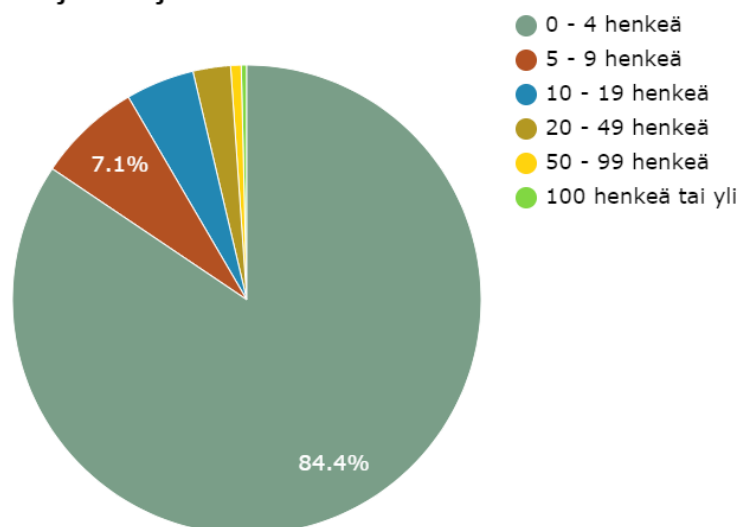
Pohjois-Pohjanmaalla yli 90 prosenttia yrityksistä työllistää alle 10 henkilöä. Yli sata henkilöä työllistäviä yrityksiä on maakunnassa noin 100 kappaletta. (Kuva 5.) Keskimääräinen yritysten työllistävyys maakunnassa on neljä henkilöä, ja tämä vastaa kansallista keskiarvoa. Valtaosa maakunnan yrityskannasta, ja näin ollen työpaikoista sijaitsee Oulussa. Kaksi seuraavaksi suurinta yritys- ja työpaikkakeskittymää ovat Kuusamo ja Raahen. (Kuva 6.) Vuoden 2020 pahinta koronajaksoa lukuun ottamatta Pohjois-Pohjanmaan työllisyys on ollut hyvässä kasvussa viime vuodet. Useissa yrityksissä

tuotannon ja myynnin lisäys ovat lisänneet tarvetta työllistää. Useat globaalitalouden haasteet rasittavat Pohjois-Pohjanmaankin elinkeinoja. Venäjän sotatoimilla Ukrainassa on kauaskantoiset talousseuraukset – kaikkiaan ne laskevat huomattavasti talouden kasvunäkymiä, uusintavat vientimarkkinoita ja velvoittavat kehittämään uusia energiaratkaisuja.

Liikevaihdon kehitys on Pohjois-Pohjanmaalla selvästi Suomen keskiarvon yläpuolella (Liite 1.) ja alueelle myös investoidaan ulkomaisten toimijoiden osalta varsin runsaasti - Uudenmaan jälkeen toiseksi eniten (Liite 2). Tarkasteltaessa yritysten perustamista maaseutualueilla Pohjois-Pohjanmaan maaseutu nousee toiseksi heti Uudenmaan jälkeen (kuva 7). Yritysten lopettamisen tahti ei kuitenkaan ole suhteessa yhtä suuri alueellamme eli myös absoluuttinen yritysmäärän kasvu maaseutualueilla on Uudenmaan jälkeen toiseksi suurin.

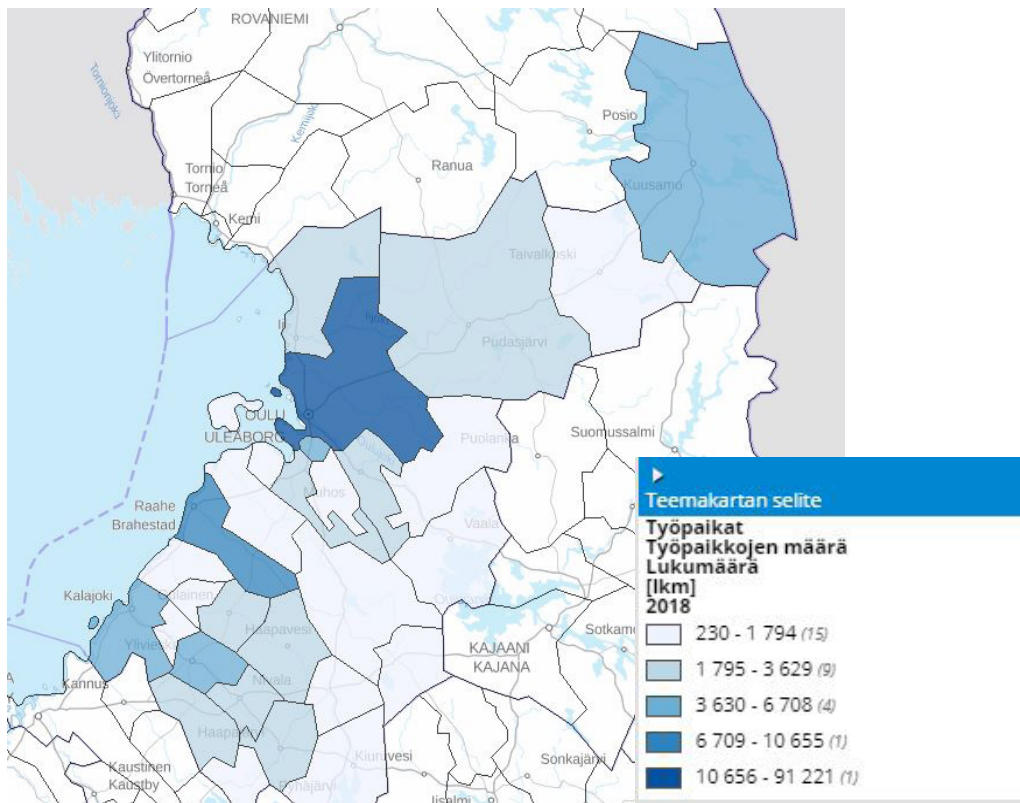
Pohjois-Pohjanmaalla syntyy runsaasti innovaatioita, trendi näiden osalta on edelleen maaseutualueilla vahvasti kasvava. Koko Pohjois-Pohjanmaan T&K-henkilöstön määrä vuonna 2019 oli 8329 henkeä. Määrä kasvoi 4,0 % edeltävään vuoteen verrattuna ja koko Suomessa määrä kasvoi 3,1 %. TK-intensiteetti oli alueella tuolloin 2,2 ja koko Suomessa luku oli 1. Samana vuonna elinkeinoelämän osuus T&K-menoista oli Pohjois-Poh-

Yritystoimipaikkojen lukumäärä henkilöstökoon mukaan Pohjois-Pohjanmaalla vuonna 2019

Kuva 5: Yritystoimipaikkojen lukumäärä henkilöstökoon mukaan Pohjois-Pohjanmaalla vuonna 2019. © Pohjois-Pohjanmaan liitto

Kuva 6: Työpaikat, työpaikkojen lukumäärä 2018. © Tietopalvelu Liiteri

janmaalla 72,8 % ja koko Suomessa osuus oli 65,6 %. Ajantasaiset maakunnan T&K-tiedot löytyvät Pohjois-Pohjanmaan maakuntakortista: [Tilastotietoa maakunnasta - Pohjois-Pohjanmaan liitto](#).

Monipuolisille investoinneille ja laadukkaalle kehittämiselle on suuri tarve ja potentiaali. Tämä koskee erityisesti maataloutta, elintarviketaloutta (huom. erityisesti kulutustottumusten muutokset) ja kasvavaa matkailusektoria sekä vientipotentiaaliakin omaavia kooltaan pieniä metallipajoja. Yllä mainittujen toimialojen lisäksi alueen maaseudulla on erityisen vahva, kehittyvä metsätaloussektori. Metsä- ja puutuotealaa leimaavat suuret investoinnit ja alueen voimakas rakentamisen ja taloteollisuuden ala. Erityisesti rakentamiseen liittyvillä aloilla Pohjois-Pohjanmaalla on Suomen keskittymä, jossa on myös toimijoiden välistä kilpailua.

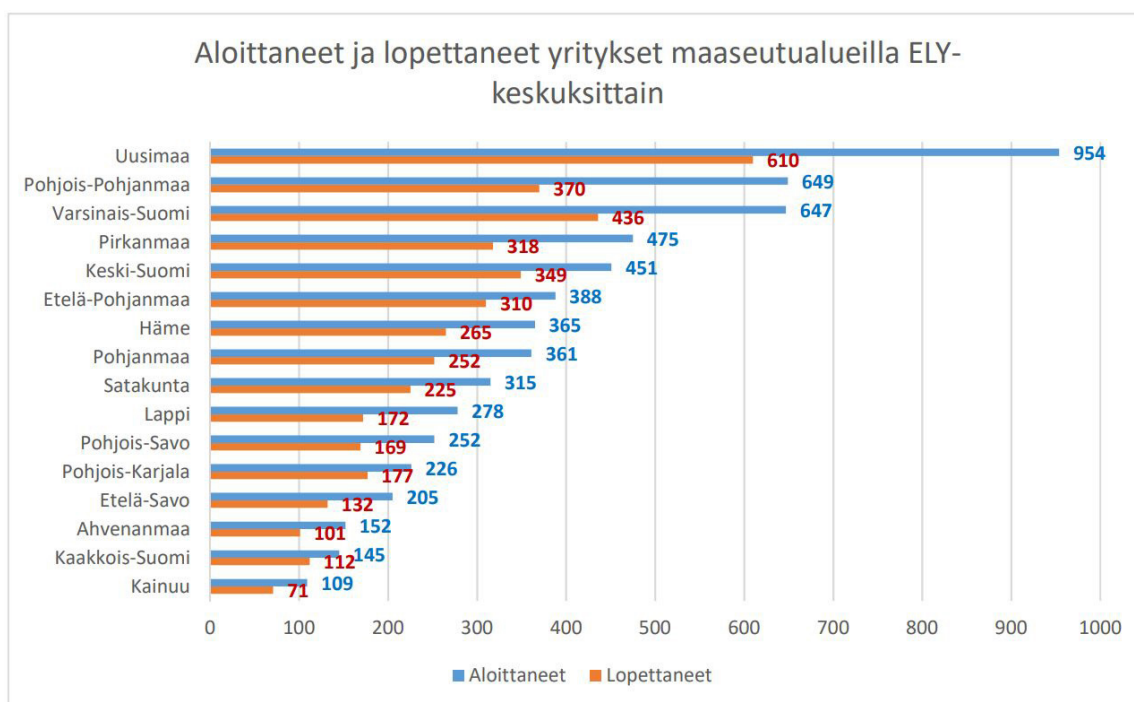
Julkisella tuella edistetään yritysten kehittymistä ja kasvua, kunhan tuki ei aiheuteta markkina- ja kilpailutilannehäiriöitä. Suomen ja erityisesti pohjoisen alueen tuotteilla on korkean laadun profiili, mutta se ei näy riittävästi asiakasrajapinnassa. Alueelle tarvitaan jatkuvaa osaamisen kehittämistä muun muassa tuotteiden kehittämiseen sekä myynti- ja markkinointiosaamisen. Isoihin tarjouspyyntöihin vastaaminen voi olla haasteellista pienille yksittäi-

sille yrityksille ja toisaalta hankintaosaamisen lisääminen voisi edistää esimerkiksi lähiruuan kysyntää ja ruokamatkailua alueelle. Erityistä potentiaalia alueen kulttuuriin kohdistuu vuonna 2026, jolloin Pohjois-Pohjanmaa, Oulu kärkenä, on Euroopan kulttuuripääkaupunki.

Pohjois-Pohjanmaalla on kehittyviä jalostusyrityksiä, jotka vievät alueen tuotteita myös kansainväliseen kauppaan. Vastaaville yrityksille ja tuotantoketjujen rakentamiselle kansainväliseen markkinaan on edelleen vahva potentiaali. Erityisen mielenkiintoisia tulevaisuuden aloja alueella voivat olla esimerkiksi biomateriaaleihin liittyvät uudet tuotteet ja kierrätys sekä uusien teknologioiden kehittäminen sekä käyttöönotto. Potentiaalia löytyy myös luonnontuotealalta ja uusilta palvelualoilta esimerkiksi hiilensidonta- sekä luonnonhoitopalveluista, näiden kehittyminen on vasta aluillaan.

Alueen hiipuvista elinkeinoista voidaan todeta, että suuria aluetaloudellisia vaikutuksia aiheutuu mm. kaivostoiminnan muutoksista sekä ympäristönegatiivisiksi luokitelluista toiminnoista, erityisesti turvetuotannon alasajosta. Turpeennostolla on ollut alueelle n. 470 HTV:n työllistävä vaikutus. Turvetuotannosta luopuminen vaikuttaa myös alueen energiatuotantoyksiköiden suuriin muutostöihin ja

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset maaseutualueilla vuonna 2018. Lähde: Tilastokeskus, Maaseutuindikaattorit.

Kuva 7: Aloittaneet ja lopettaneet yritykset maaseutualueittain ELY-keskuksittain.
© Tilastokeskus, Maaseutuindikaattorit

lisäksi se vaikuttaa maatalouden alkutuotannossa ympäristöturpeen käytön vaikeutumiseen (mm. kasvualustat, kuivikkeet, kompostointi, maarakennus ym.). Ympäristöturpeen saatavuuden heikkenemisellä ja hinnan nousulla on negatiivisia vaikutuksia alkutuotantoon.

Turpeen ja energian käytön muutokset sekä siirtymät uusiutumattomista luonnonvaroista uusiutuviin luovat maaseudulle myös mahdollisuuksia esimerkiksi liittyen bioenergian tuotantoon, ravinteiden kierrätykseen sekä yleiseen resurssitehokkuuteen ja kierrätykseen. Yritysten kehittäminen voikin kohdistua jatkossa yhä enenevässä määrin erityisesti teknologisiin kehitysoimiin (BAT-periaate), saavutettavuuteen, etähallintaan sekä yleensäkin tiedon hallintaan ja tietovarantojen yhdistämiseen.

Venäjän hyökättyä Ukrainaan yritysten toimintaan on kohdistunut uusia haasteita. Turvallisuustilanteen muutos, materiaali- ja komponenttipula, logistiikan ongelmat, kiihtyvä inflaatio, hintojen – erityisesti energian hinnan nousu sekä yleinen talouteen ja toimintoihin liittyvä epävarmuus ovat kääntäneet huomiota omavaraisuuteen tai sen puutteeseen. Ajankohtaan liittyen Suomen imago turvallisenä matkailumaana ei enää olekaan maailmalla itsestään selvyyttä, päinvastoin - tilalle on tullut pelkoa. Samoin geopolittisesta syystä Suomi on

kohdannut takaiskuja turvallisenä sijoittumiskohteenä. Venäjän tuontipuun loppuminen vaikuttaa nousevasti puun hintaan, vaikka hinnat kaikkineenkin ovat jyrkässä nousussa. Erityisen kiihtyvässä kasvussa on energian hinta. Energian hinnan nousu vaikuttaa kaikkeen tuotantoon ja kuluttamiseen – tulevaisuuden uskoon ja uskallukseen ostaa ja investoida. Jo entuudestaan merikonttipulasta ja koronapandemiasta sekaisin ollut maailman laivaliikenne on vaikeuttanut tuotteiden kulkeutumista - pitkät toimitusajat/yleiset toimitusvaikeudet sekä hankinta-aikataulujen viivästymiset viivästyttävät tai siirtävät investointeja. Logistiikan kustannukset ja aikatauluongelmat määrittävät yhä enemmän tuotantoa ja markkinaa. Myös rahoitusmarkkinatilanne on muuttunut; korot ovat lähteneet nousuun ja lainojen saanti entisestään vaikeutunut epävarmuustilanteen myötä.

2.3 Alueen palvelurakenne ja kehittämisen verkostot

Pohjois-Pohjanmaan palvelurakennetta leimaavat maakunnan monimuotoisuus ja pitkät välimatkat. Pohjois-Pohjanmaan keskus on Oulu, joka tarjoaa erityisesti lähialueelleen työ- ja toimeentulomahdollisuuksia. Pääliikenneväylät kulkevat Oulun kautta (tie, rautatie, satama, lentoasema). Merkittäviä tavaraliikenteen satamia on lisäksi muutamia. Oulun alue on yksi pohjoisen Suomen kasvukeskuksia. Erityisesti matkailuun liittyen alueella on muitakin kehittyviä seutuja. Pohjois-Pohjanmaan eteläosissa on vahvaa kehitystyötä. Kuntaliitosten myötä alueella on myös useita hiipuvia taajama-alueita, entisiä kuntakeskuksia.

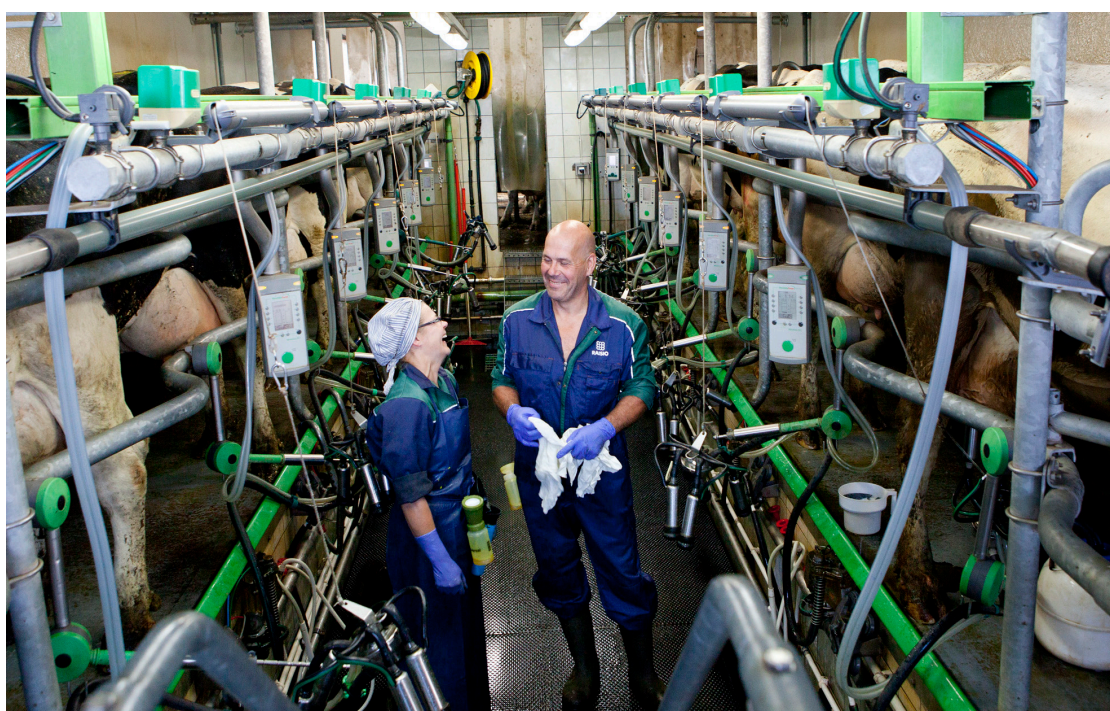
Kuljetuskustannusten nousu tuntuu erityisesti pitkien etäisyyksien maakunnassa. Lämmitys- ja asumiskustannusten nousu kannustaa etsimään energiatehokkaampia ratkaisuja. Väestön ikääntyminen sekä työikäisen väestön puute erityisesti maaseutualueilla ja monipaikkaisuus asettavat uusia haasteita ja toisaalta vaatimuksia heikentyneelle palvelurakenteelle. Palvelurakenteen uudistamisen mahdollisuuksia löytyy palvelujen sähköistymisestä ja uusista teknisistä mahdollisuuksista. Näillä kuitenkin on myös omat uudet vaatimuksensa paitsi kehittämisen ja käyttöönoton osaamisen osalta, kuin myös fyysisen infran kuten laajakaisojen osalta. Laajakaistayhteyksiä on rakennettu

maakunnassa useiden vuosien ajan eri hankkeilla, mutta edelleen löytyy katvealueita. Toisaalta kuituyhteydet voivat olla tarjolla, mutta kuituyhteyttä ei välttämättä oteta käyttöön.

Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämisen verkosto rakentuu yleisiä kehittämispalveluja tuottavista tahoista, yritysten neuvontapalveluja tuottavista- ja koulutusorganisaatioista. Lisäksi kehittämisen verkostoon kuuluu järjestötoimijoita sekä aktiivisia vapaaehtoistoimijoita. Yhteinen tekeminen antaa hyvän pohjan laaja-alaiselle toimiala- ja maakuntarajat ylittävälle yhteistyölle, jota pitää edelleen vahvistaa ja kehittää.

2.4 Alkutuotannon nykytila ja tulevaisuuden näkymät

Pohjois-Pohjanmaa on merkittävä maatalousmaakunta erityisesti maidon- ja lihantuotannossa, mutta myös luomutilojen määrässä. Vuonna 2021 maakunnassa oli 3 893 maatalous- ja puutarhailaa (Taulukko 1.). Yli 80 prosenttia Pohjois-Pohjanmaan maatiloista on perheiden tai yksityisten omistuksessa. Osakeyhtiömuotoisten tilojen määrä on kasvussa – tällä hetkellä niitä on maakunnassa noin 150. Osakeyhtiömäisen maatalouden määrän ennakoitaan edelleen kasvavan yksikkökoon kasvun ohella. Yhtiömuoto tarjoaa enemmän mahdollisuuksia omistajuuden ja riskien hajauttamiseen kuin perinteinen maatalouden harjoittaminen.

Kuva 8: © Maaseutuverkosto

	2017	2018	2009	2020	2021
Pohjois-Pohjanmaa					
Yhteensä (tuotantosuunta)	4 273	4 189	4 098	3 968	3 893
Viljanviljely	908	815	776	744	732
Muu kasvinviljely	1 430	1 544	1 585	1 563	1 678
Kasvihuone tuotanto	41	39	37	37	31
Avomaantuotanto 1)	72	68	74	67	70
Lypsykarjatalous	1 089	1 021	945	888	836
Naudanlihan tuotanto	333	327	325	314	309
Muu nautakarjatalous 2)	60	58	55	50	37
Sikatalous	30	25	30	30	32
Siipikarjatalous	2	1	1	1	3
Muu laidunkarja 3)	186	178	170	161	69
Sekamuotoinen tuotanto	122	113	100	113	96
Avomaantuotanto 1) 1) Avomaan puutarhatuotanto Muu nautakarjatalous 2) 2) Yhdistetty lypsykarja ja naudanlihan tuotanto Muu laidunkarja 3) 3) Sisältää lammas-, vuohi-, ja hevostalouden vuoteen 2020 saakka. Vuosta 2021 vain lammas- ja vuohtalouden					

Taulukko 1: Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä Pohjois-Pohjanmaa.
 © SVT: Luonnonvarakeskus, Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne.

Samoin pääomien kerryttäminen ja tuloksen teon selkeyttäminen suhteessa yksityistalouteen ovat etuja, joilla yhtiöittämistä perustellaan.

Haasteena maakunnassa on, että yhä harvemmalle tilalle löytyy jatkajaa, joten nuorten viljelijöiden osuus pienenee ja viljelijäväestö ikääntyy. Pohjois-Pohjanmaalla on kuitenkin hyvät edellytykset tilojen jatkamiseen suuren tilakoon ja kehittyneen tuotannon ansiosta. Sukupolvenvaihdosten edistäminen tulee olemaan tärkeässä roolissa tulevien vuosien aikana.

Tilat ovat jakautuneet entistä selvemmin menestyviin ja heikosti pärjääviin. Toimintaympäristön hallinta korostaa osaamisen ja yrittäjäominaisuuksien merkitystä. Toisaalta on nähtävissä, että ns. jäädytettävät tilat eivät käytä esimerkiksi neuvontaa arvioidun mukaisesti, vaan tapahtumat keskittyvät aktiivisille ja kehittäville tiloille. Niin sanottujen pienempien investointien ja kehittämistoimien kysyntä tulee todennäköisesti kasvamaan. Muuttuneen toimintaympäristön myötä myös monialaisuus maatalojen toiminnassa voi olla ratkaisu erikoistumisen sijaan.

Pohjois-Pohjanmaa on maidontuotannossa valtakunnan kärkimaakunta. Vaikka maitotilojen määrä on laskenut maakunnassa alle tuhanteen maitotilaan, on maakunnan tuottama maitomäärä kuitenkin noussut viime vuosikymmenen aikana merkittävästi. Maitosektorin suurimman toimijan käyttöön ottama sopimustuotanto on kääntänyt maakunnan kokonaistuotannon hienoiseen maitomäärien laskuun kahtena viimeisimpänä vuotena. Sopimusmäärien niukkuus on yrittäjien mukaan rajoittanut tuotannon laajentamista. Nyt tuotantosopimusten tilanne näyttää muuttuneen ja investointeja suunnitteleville tiloille olisi jatkossa tarjolla lisäsopimuksia. Tuotantomäärien ylläpito, hallittu tuotannon kasvu sekä kannattavuuden kehittäminen ovat tärkeässä roolissa maidontuotannon kehittämisessä Pohjois-Pohjanmaalla.

Myös naudanlihan tuotannossa Pohjois-Pohjanmaa on maamme kärkimaakuntia. Pohjois-Pohjanmaalla nurmeen perustuva nautakarjatuotanto (liha ja maito) hyödyntää merkittävässä määrin paikallisia tuotantoresursseja. Suuri nurmiala ja nurmen tuotantoon soveltuvat pellot ja ilmasto tukevat sektorin edelleen vahvistamista. Lypsylehmien määrän

vähenevän seurauksena olisi enemmän tilaa myös emolehmätuotannon kehittämiseen. Tämä edellyttäisi sekä tuottajien että lihasektorin toimijoiden välisen yhteistyön lisäämistä, yhteistä näkemystä luomista sektorin merkityksestä ja tiivistä yhteistyötä alan kehittämiseksi.

Erityisen tärkeään rooliin nousevat kotieläintuotannon kannattavuuden parantamiseen keskittyvät toimet niin maidontuotannossa kuin lihantuotannossa. Maidosta ja naudanlihasta saatavat myyntitulot ovat yli kaksi kolmasosaa koko alueen maatalouden myyntituloista.

Pohjois-Pohjanmaan tiloilla on keskimäärin suurempi tilakoko (57 hehtaaria viljeltyä peltoalaa/tila) kuin muissa maakunnissa. Ohra ja kaura ovat satomääriltään selkeästi suurimmat viljalajit Pohjois-Pohjanmaalla. Kauralla ja varsinkin erikoiskauralla on vientipotentiaalia, jota alueen tuotanto on osaltaan jo päässyt hyödyntämään. Yleisesti voidaan todeta, että viljan kulutuksen arvioidaan siirtyvän vehnästä terveellisempiin viljoihin kuten kauraan. Kuluttajälähtöisyys muovaa alueen tuotantoa - uudet innovaatiot ja tuotekehitys laajentavat jatkuvasti tuotevalikoimaa. Yhtenä peltoviljelyn kehittämisen suuntana nähdään öljy- ja valkuaiskasvialan lisääminen, jolla vastattaisiin sekä rehuvalkuaisomavaraisuuteen, että varauduttaisiin kuluttajakysynnän muutoksiin sekä Venäjän hyökkäyssodasta aiheutuneeseen maailman markkinatilanteen muutoksiin. Merkittävää potentiaalia on myös kasvinviljelytilojen ja kotieläintilojen välisen yhteistyön kehittämisessä, paikkatietoon perustuvassa täsmäviljelyssä sekä digitalisaatiota hyödyntävässä älymaataloudessa.

Perunantuotannossa Pohjois-Pohjanmaa on merkittävä toimija. Sertifioidun siemenperunan tuotannossa maakunta on merkittävä tuottaja: Pohjois-Pohjanmaalta tulee noin 70 prosenttia koko Suomen siemenperunasta, ja siemenperunan osuus on vuosittain huomattavan suuri perunan maakunnallisesta kokonaissadosta. Tyrnävän ja Limingan siemenperunat tunnetaan puhtaudesta ja korkeasta laadusta, ja alueella on ollut EU:n High Grade -status vuodesta 1995 lähtien. Sektorin kehittämistarve on suuri, jotta tuotanto pysyisi edelleen kilpailukykyisenä suhteessa tuontiin ja tuontijalosteisiin. Siemenperunan puhtaudella, erityisesti korkeissa siemenluokissa, on vienti- ja yhteistyömahdollisuuksia myös kansainvälisillä markkinoilla. Pohjois-Pohjanmaan toimijat ovat tehneet merkittävästi yhteistyötä ja kauppaa myös Venäjän suuntaan, ja

nyt muuttunut tilanne haastaa alan toimijoita etsimään uusia yhteistyösuuntia ja -kumppaneita. Perunajalosteiden osalta sektorin toimijoiden on pystyttävä kehittämään uusia markkinakysyntään ja kuluttajatrendeihin vastaavia tuotteita.

Luomutiloja Pohjois-Pohjanmaalla on kesäkuussa 2021 valvonnassa 491 kpl, ja näistä 127 tilaa toimii luonnonmukaisessa eläintuotannossa, joka on määrällisesti eniten maassamme. Luomuviljeltyä alaa (ml. siirtymävaiheen alat sekä luonnonlaitumet ja perinnebiotoopit) on Pohjois-Pohjanmaalla lähes 44 000 hehtaaria – tällä pinta-alalla Pohjois-Pohjanmaa on maakuntiemme selvä kärki luomuviljelyssä. Luomutuotannon haasteena on edelleen luomutuotteiden markkinoille saattaminen, ja ylipäätään markkinakysynnän lisääminen. Markkinakysyntää tulee lisätä tuotekehityksen ja luomutuotteiden erilaistamisen avulla, luomuelintarvikeketjua vahvistamalla, sekä lisäämällä panostusta vientiin. Tuotteiden onnistuneella markkinoille saattamisella ja markkinakysynnällä on selkeä yhteys luomutuotannon kannattavuuteen. Luomualan kehittämisen kannalta on siis keskeistä, että markkinakysyntä kasvaa, jotta luomualaa ja luomutuotteita voidaan tuottaa enemmän. Venäjän hyökkäyssodan myötä tullut lannoite- ja kasvinsuojeluainepula sekä muiden fossiilisten tuotantopanosten raju hintojen nousu voivat houkuttaa tiloja yhä enemmän luomuviljelyn pariin. Fossiilisten panosten kallistumisen myötä luomukasvintuotannon suhteellinen kannattavuus verrattuna tavanomaiseen viljelyyn on ainakin toistaiseksi vahvistunut. Tämä muutos vaikuttanee positiivisesti myös viljelijöiden ajatuksiin luomutuotannon mahdollisuuksista.

Puutarhayrityksiä Pohjois-Pohjanmaalla on noin 160 kappaletta, joka on viitisen prosentin koko maan puutarhayritysten määrästä. Kaksi kolmasosaa maakunnan puutarhayrityksistä toimii avomaatuotannossa ja valtaosa näistä yrityksistä kasvattaa marjoja. Uudet menetelmät, kuten kasvutunneleiden yleistymisen varmistaa hyvälaatuisen sadon tuottamisen säiden vaihteluista huolimatta. Kasvihuonetuotantoa on vajaalla 50 yrityksellä ja heillä tuotanto keskittyy erityisesti koristekasveihin. Pohjois-Pohjanmaan puutarhayritysten markkinat ovat pääosin lähialueella, mutta osa toimijoista operoi myös tätä laajemmalla alueella. Alalla olisi potentiaalia kasvuun sekä alueellisilla, että valtakunnallisilla markkinoilla esimerkiksi elintarvikesektorin toimijoiden välisen yhteistyön lisäämisen kautta. Tuotannon kasvu ja alan investoinnit turvaisivat

Kuva 9: © Tomi Aho

kannattavuuden sekä alan pysymisen mukana kehityksen kelmassa. Ilmastonmuutoksesta seuranneet kuivuus; lämpötiloihin ja sademääriin liittyneet haasteet erityisesti Euroopan vihannesviljelymaisissa voivat ohjata myös paikallista tuotantoa suuntautumaan entisestään näille aloille.

Maatalouden toimintaympäristö on muuttunut Euroopassa käynnissä olevan sodan seurauksena. Monien keskeisten maataloustuotannossa käytettävien tuotantopanosten saatavuuteen ja hintaa sisältyy entistä suurempia riskejä. Tämä pakottaa maatiloja ja koko elintarvikeketjua kiinnittämään selvästi enemmän huomiota tuotannon huoltovarmuuteen vaikuttaviin seikkoihin. Riippuvuutta fossiilisesta energiasta ja fossiilisista tuotantopanoksista on pyrittävä vähentämään sektorin kaikissa toimissa. Uusiutuvan energian ja biopolttoaineiden tuotantoon on satsattava aikaisempaa enemmän. Samoin esimerkiksi lannoitteiden ja torjunta-aineiden käytölle on etsittävä vaihtoehtoisia ratkaisuja. Näihin ratkaisuihin kuuluvat myös uudet viljelytekniiset menetelmät kuin myös typensitojakasvien, öljy- ja valkuaiskasvien sekä uusien tuotantokasvien viljelyn kehittäminen ja viljelyn lisääminen. Ympäristön tilaa ja kestävyyttä edistävien investointien sekä bioturvallisuutta ja eläinten hyvinvointia edistävien investointien edistämisen merkitys painotu-

vat muuttuneen toimintaympäristön lisäksi myös kuluttajien ja markkinoiden vaatimusten takia. Näiden investointien edistämiseksi on vahvistettava alan toimijoiden ja viranomaisten välistä yhteistyötä sekä lisättävä asioista tiedottamista.

Noin neljäsosa (1000) Pohjois-Pohjanmaan maa- ja puutarhatalouden yrityksistä on monialayrityksiä, mikä on vähemmän kuin monissa muissa maakunnissa. Tämä johtuu osaltaan alueen maatilojen suuresta yksikkökoosta. Monialatiloilla erimuotoinen urakointi on merkittävä tulonlähde. Työtä on tarjolla esimerkiksi kuljetuspalveluissa, teiden kunnossapidossa, maanrakennustyössä, metsäkoineurakoinnissa ja bioenergiatuotannossa.

Metsäsektori tulee olemaan entistä tärkeämpi työllistäjä. Venäjän puun tuonnin loppuminen sodan seurauksena aiheuttaa raaka-ainepulaa usealla sektorilla. Loppuvuonna, vuonna 2020 Pohjois-Pohjanmaan metsäsektorilla oli lähes 5000 työpaikkaa. Metsien hoidossa ja sahaustoiminnassa työpaikkamäärät ovat olleet suhteellisen tasaisia viime vuodet. Kotimaisen puun kysyntään kohdistuu entistä enemmän paineita. Kysynnässä on nousua, puutuotteiden valmistuksessa työntekijätarve sekä uusien yritysten tarve on kasvanut selvästi. Toisaalta raaka-aineiden kustannustaso ja energian hinnat ovat nousseet.

Muuttunut tilanne haastaa monet puutuotealan yritykset, vaikka niiden liikevaihto on noussut viime vuosina. Alalla on tehty tuotantotila- ja laiteinvestointeja tuotannon lisäämiseksi tai kehittämiseksi. Puutuoteollisuuden työpaikkoja on erityisesti Oulun, Raahen, Ylivieskan ja Nivala-Haapajärven seuduilla.

Metsien kestävä käyttö nähdään jatkossa yhä monimuotoisempana mahdollisuutena. Metsät ovat merkittäviä hiilen sitoja. Metsäluonnon lajistollinen, kulttuurinen, virkistysellinen ja matkailullinen arvo ymmärretään aiempaa laajemmin. Metsiin liittyviä uusia luonnontuotteita ja palvelumuotoja syntyy aktiivisesti, esimerkiksi TKI-toimilla löydetään uusia sovelluskohteita puupohjaisille tuotteille ja puubio-massan käytölle. Puuteollisuuden investoinnit, pohjoisen Suomen uudet biotuotelaitokset ja puupohjaisen energian kasvusuunnitelmat lisäävät puun tarvetta tulevina vuosina myös Pohjois-Pohjanmaalla. Metsäalan ammattilaisten, metsänomistajien ja nuorten metsäosaamista on tärkeä vahvistaa, jotta varmistetaan metsien kestävä ja monipuolinen käyttö.

Pohjois-Pohjanmaalla on porotaloutta Oulujoen pohjoispuolella, mistä poronhoitoalue alkaa. Porotalouden merkitys kasvaa pohjoiseen mentäessä ja sen merkitys maaseudun elinvoimaisuudelle on tärkeää. Porotaloudella on kytkentä matkailuelinkeinoihin. Tämä näkyy erityisesti Iso-Syötteellä ja Rukan matkailualueella. Porotaloudessa tärkeimmät toimet painottuvat sukupolvenvaihdosten edistämiseen, porotalouden sopeutumiseen ilmastonmuutokseen sekä porotuotteiden jalostusasteen nostamiseen.

Pohjois-Pohjanmaan turkistuotanto keskittyy maakunnan eteläosiin. Erityisen paljon turkistaloutta on Kalajoella ja Pyhäjoella. Turkistalouden taloudellinen merkitys alueelle on merkittävä. Viime vuosien aikana ala on paininut suurissa kannattavuusvaikeuksissa, jota korona pahensi. Monet tarhat ovat ajautuneet taloudellisiin vaikeuksiin ja lopettaneet toimintansa. Alalta löytyy kuitenkin monia yrityksiä, joilla on ollut riittävästi sopeutumiskykyä vaikeista vuosista huolimatta. Viimeaikaiset näkymät ovat tuoneet uskoa alan jatkuvuuteen. Maailmanmarkkinatilanne ja siellä muodostuva turkistuotteiden hintakehitys heijastuu voimakkaasti alan mahdollisuuksiin.

Kuva 10: © Tomi Aho

Kuva 11: © Saara Pouta

2.5 Maatalousympäristö ja sen kehittämisen tarpeet

Maatalouden rakennemuutoksella ja viljelykäytäntöiden kehittymisellä on viime vuosikymmenien aikana ollut laajoja vaikutuksia pohjoispohjalaiseen maatalousympäristöön ja kulttuurimaisemaan. Maatalousympäristö on luonnon ekosysteemi, jonka ihminen on toimillaan muokannut viljelyekosysteemiksi. Maatalousympäristön rakenteita ovat mm. pellot, ojat, pihapiirit, laidunmaat ja kosteikot.

Maatalousympäristössä luonnon monimuotoisuutta ovat viljellystä pellostä, laitumista, kesanoista, pientareista ja peltojen reunavyöhykkeistä hyötyvä lajisto. Karjatilojen laiduntavat eläimet ovat merkittäviä luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjiä. Kiinnostus laiduntamiseen voi tulevaisuudessa entisestään kasvaa kustannuslaskemien myötä ja luonnonhoitotyön kiinnostavuuden lisääntyessä. Pohjois-Pohjanmaan alueen maatalousympäristön ominaispiirteisiin kuuluvat merenrantaniityt ja -laitumet, joita on kaikkiaan runsaat 3 600 hehtaaria. Merenrantaniittyjen ja -laitumien hoidossa on saavutettu hyviä tuloksia, ja ne soveltuvat hyvin liha- ja lampaiden laitumiksi. Luonnon monimuotoisuuden kannalta rantaniityt ovat arvokkaita. Heinävaltaiset avoimet rantaniityt tarjoavat elinsijaa linnustolle, monipuoliselle hyönteislajistolle sekä ruohovartiselle kasvillisuudelle. Laiduntavat eläimet pitävät rantamaiseman avoimena syödessään vesi- ja rantakasvillisuutta korjaten samalla talteen kasveihin sitoutuneita ravinteita.

Maatalousluonnon kohteet sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella vaativat avoimen alan säilymistä ja jatkuvaa pitkäjänteistä hoitoa perinteisen

rauhottavan suojelun sijaan. Merkittävimmän hoitotyön tekevät viljelijät, etenkin karjankasvattajat, jotka hoitavat monimuotoisuudeltaan ja maisemaltaan merkittäviä kohteita. Myös kohteiden lähistön asukkailla, mökkeilijöillä tai kolmannen sektorin vapaaehtoisilla voisi olla kiinnostua osallistua enemmänkin erilaisten ympäristökohteiden ylläpitoon. Uusien ihmisten aktivoiminen mukaan toimintaan vaatii tiedon lisäämistä kohteista, niiden hoidosta ja luonnon monimuotoisuuden edistämisen käytännöistä. Valitettavasti aiheeseen kohdistuu myös paljon epätietoisuutta ja virheellisiäkin käsityksiä. Nämä voivat olla uhka viljelijöiden tekemälle luonnonhoitotyölle.

Maatalouden vesistövaikutukset ovat voimakkaimpia Oulujoen eteläpuolen osalla. Jokilaaksojen ja rannikon peltoviljely- ja karjatalousalueilla merkittävin osa niin typpi- kuin fosforikuormituksesta aiheutuu maataloudesta. Peltoviljely aiheuttaa myös kiintoainekuormitusta, mutta sen määrä riippuu paljon viljelymenetelmästä ja pellon ominaisuuksista. Maatalouden vesistökuormitus on vähentynyt, esimerkiksi peltojen ravinnetaseet ja fosforipitoisuudet ovat olleet laskevia jo pidemmän aikaa. Toimet eivät kuitenkaan ole olleet riittäviä vesien hyvän tilan saavuttamiseksi.

Ensisijaisen tärkeää on kohdentaa toimenpiteitä eniten kuormittaville ja vesien tilan kannalta ongelmallisimmille alueille. Kosteikkojen perustamista ja luonnonmukaisen peruskuivatuksen käyttämistä tulisi edistää erityisesti eteläosan jokien valuma-alueilla. Joissa pienten virtavesien tilaa heikentää ravinnekuormituksen lisäksi voimakas hydrologis-morfologinen muuttuneisuus.

Peltojen peruskuivatuksen, samoin kuin salaojituksen osalta on maakunnassa muodostunut ns. korjaus- ja kunnossapitovelkaa viimeisten vuosikymmenten aikana. Kuivatustoimia tulee lisätä, ja samassa yhteydessä edistää alunamaiden ja turvepeltojen kuivatustoimia niin, että tehdyt toimet huomioivat ilmasto- ja vesiensuojelun tavoitteet. Tässä yhteydessä tulee huomioida ja tunnistaa myös potentiaaliset kosteikot ja alueet, joilla voidaan edistää maataloussektorin ilmastotavoitteita hiilipäästöjen vähentämiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan viljelymaasta noin kolmasosa on eloperäisiä maita. Turvepeltojen viljelytoiminnan jatkaminen on edellytys Pohjois-Pohjanmaan maito- ja naudanlihasektorin jatkuvuudelle. Viime vuosien aikana alueella on rahoitettu kehittämistoimintaa turvepeltojen viljelytoimien uusien toimintatapojen kehittämiseen sekä tiedon tuottamisesta ja tätä kehittämistoimintaa tulee jatkaa. Ilmastonmuutoksen hallinnassa peltoviljelyn keskeisiä toimenpiteitä ovat maanperän hiilivaraston säilyttäminen ja kasvattaminen, sekä maan kasvukunnon parantaminen.

Pohjois-Pohjanmaalla peltorakenne on kehittynyt 2010-luvulla tilusjärjestelyjen ja uuden pellon raivauksen myötä entistä suurempiin lohkoihin. Tilusjärjestelytoimituksia on pystytty lisäämään suuntaamalla voimavaroja vapaaehtoisten tilusjärjestelyjen toteuttamiseen, missä Pohjois-Pohjanmaalla on jo suhteellisen pitkät perinteet. Toimintaa on rajoittanut lähinnä tilusjärjestelyvarojen puute. Tilusjärjestelyjen edistäminen onkin yksi keskeinen toimi peltorakenteen parantamisessa. Tilusjärjestelytoimitusten ohella tulisi edistää myös tilojen välisiä täysin vapaaehtoisia tilusvaihtoja.

Kuva 12: © Saara Pouta

2.6 Pohjois-Pohjanmaan maaseudun SWOT-analyysi

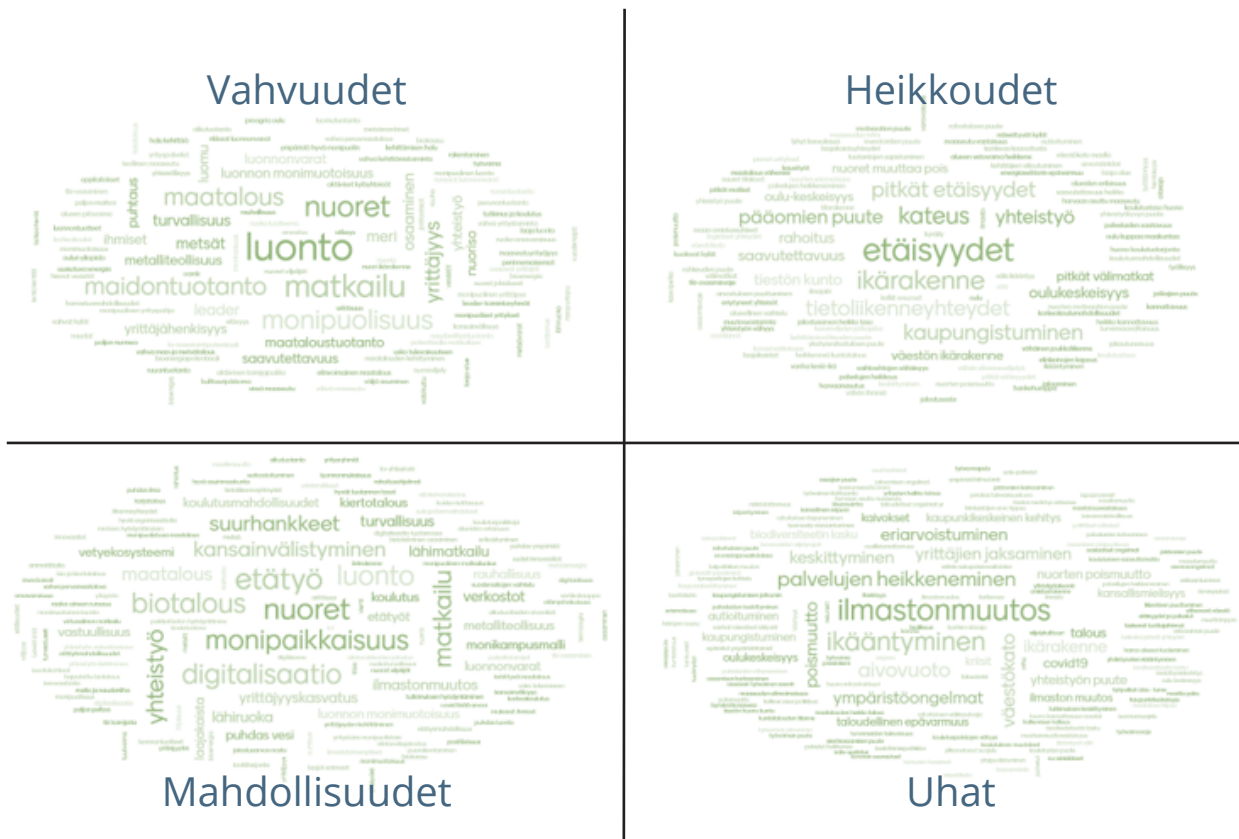
Pohjois-Pohjanmaan luonto on monipuolinen. Alueen eteläosa on vahvaa maatalousaluetta, jolle leimallista on viljavuus ja karjatalous. Luontotyypit alueella vaihtelevat dynimaisemista tunturimaisemiin. Pohjois-Pohjanmaa on Suomi pienoiskoossa. Yhdessä nämä muodostavat alueesta Suomeen vahvan maatalouskärjen ja kehittyvän matkailualueen. Maaseudulla on runsaasti yritystoimintaa erityisesti alueen matkailukunnissa. Yritystoiminnan kehittymisen jarruna on usein pääomien puute. Eri-tyisesti syrjäisillä alueilla vakuusongelmat saattavat realisoitua investointien yhteydessä. Myös yritysten väliseen yhteistyöhön on syytä panostaa tulevaisuudessa entistäkin enemmän.

Demografiselta rakenteeltaan Pohjois-Pohjanmaa poikkeaa muista maakunnista. Pohjois-Pohjanmaalla on suuri syntyvyys, mutta nuoret muuttavat kaupunkeihin ja liian usein kokonaan pois Pohjois-Pohjanmaalta. Heikosti kehittyneet alueet/palvelut, työpaikkojen puute ja pitkät välimatkat vähentävät nuorten aikuisten kiinnostuneisuutta elämän perustamiseen Pohjois-Pohjanmaalle. Muutoksen mahdollisuutena nähdään kuitenkin digitalisaatio.

Digitalisaatio on mahdollistanut viime vuosina monentyyppisen yritystoiminnan kehittymisen, etätyöskentelyn ja monipaikkaisuuden. Digitalisaation edelleen kehittäminen on välttämättömyys myös palvelujen turvaamisen näkökulmasta.

Ilmastonmuutoksen ja ympäristöuhkien tuomat haasteet ovat monin tavoin uhka tulevaisuudelle. Vastaamalla haasteisiin esimerkiksi alueen vahvalla biotalouden ja kiertotalouden kehittämisellä voi ympäristöalalle löytyä alueelta myös uusia ratkaisuja ja jopa vientipotentialia. Yritystoiminnan oheen tarvitaan alueella myös työpaikkoja sekä työntekijöitä. Nämä voivat nousta tulevaisuudessa yhä merkittävimiksi kysymyksiksi alueen yritysten ja palvelujen kehittämiseksi, eikä vähiten alueelle tai sen läheisyyteen syntyvien suurhankkeiden osalta. Alueen yritysbarometrin mukaan suurin este yritysten kehittymiselle onkin osaavan työvoiman pula.

Liite 3 Pohjois-Pohjanmaan maaseudun SWOT-analyysi

Kuva 13: SWOT-analyysi.

Kuva 14: © Pixabay

3. Maaseudun kehittämisen päämäärä ja tavoitteet rahoituskaudelle 2023–2027

Maaseudun kehittämisen päämäärä 2027

POHJOIS-POHJANMAAN MAASEUTU MENESTYY ALUEIDENSA VAHVUUKSIIN NOJATEN, SEKÄ YHTEISTYÖSSÄ ROHKEASTI JA KESTÄVÄSTI UUTTA KEHITTÄEN.

- Monipuolinen yritystoiminta kasvaa ja kehittyy vahvistaen maaseudun elinvoimaa
- Maaseutumme tunnetaan vetovoimaisena yritysten toimintaympäristönä ja onnellisten ihmisten asuinpaikkana
- Ratkaisemme ilmastomuutoksen tuomia haasteita vahvalla osaamisella ja yhteistyöllä

Rahoituskauden 2023–2027 tavoitteet

KANNATTAVASTI KASVAVA MAATALOUS JA ELINTARVIKEJALOSTUS

- Maatalous kehittyy kannattavasti vahvistamalla sen vahvoja osa-alueita ja lisäämällä monipuolisuutta markkinakysyntään pohjautuen
- Lisäämme elintarvikejalostusta ja yrittäjyyttä sekä uusia kumppanuuksia
- Edistämme ruokaketjun huoltovarmuutta

RESURSSITEHOKKAAMPI JA YMPÄRISTÖMYÖNTEISEMPI MAASEUTU

- Ilmastonmuutoksen hallintaan ja fossiilivapauteen liittyvät toimet sisältyvät vahvasti tekemiseemme
- Uudet ympäristömyönteiset ratkaisut tukevat vesien suojelua ja luonnon monimuotoisuutta
- Teemme sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja ilmastoviisaita toimia, jotka perustuvat uusimpaan tietoon

KILPAILUKYKYINEN, PITO- JA VETOVOIMAINEN MAASEUTU

- Monipuolistuvalla maaseudulla kehittyy kannattavaa liiketoimintaa ja työpaikkoja
- Maaseutu mahdollistaa hyvän elämän
- Maaseutualueilla on vetovoimaa- yrittäminen sekä työskentely maaseudulla on houkutteleva vaihtoehto

Kuva 15: © Heli Sorjonen

4 Kehittämisen painopisteet

Tavoitteiden saavuttamisen varmistavia kehittämisen painopisteitä ovat 1) aktiivinen maatalous ja ruoantuotanto, 2) ympäristö- ja ilmastoviisas maatalous ja maaseutu sekä 3) uudistuva ja monipuolinen maaseutu. Painopisteiden kuvauksessa on kerrottu keskeiset toimet, joiden avulla painopisteille asetetut tavoitteet saavutetaan. Painopisteen lopussa esitetään, millaisiin toimiin rahoitusta suunnataan.

4.1 Aktiivinen maatalous ja ruoantuotanto

Painopisteen tavoitteena on kannattavasti kasvava maatalous ja elintarvikejalostus.

4.1.1 Maatalous kehitty kannattavasti vahvistamalla sen vahvoja osa-alueita ja lisäämällä monipuolisuutta markkinakysyntään pohjautuen

Pohjois-Pohjanmaan maatalouden vahvoja osa-alueita ovat nautakarjalous (maidon- ja lihan tuotanto), perunantuotanto sekä luomuviljely. Nurmeeen perustuva nautakarjatuotanto hyödyntää merkittävässä määrin paikallisia tuotantoresursse-

ja, ja sillä on myös merkittäviä ympäristö- ja alue- talousvaikutuksia. Vahva osaaminen, tuotannon jatkuvaa kehittäminen sekä alueelliset olosuhteet pitävät maakunnan nautakarjatuotannon suhteellisen osuuden valtakunnallisesti merkittävänä. Samoin alueella satsataan perunantuotantoon, viljan viljelyyn ja kehitetään valkuais- ja öljykasvien tuotantoa. Pienempiä tuotantosuuntia kehitetään markkinoiden kasvupotentiaalia hyödyntäen. Luomutuotantoa ja -jalostusta tulee edelleen kehittää ja edistää sen näkyvyyttä maakunnassa. Luomutuotannon markkinalähtöisyyden vahvistaminen on keskeistä. Tähän liittyen laadukkaamman ja erikoistuneemman tuotannon ja tuotteiden kehittämisen sekä jatkojalostustarpeiden potentiaalin selvittäminen on tärkeää.

Perustana maataloustuotannon jatkumiselle on kilpailukyvyyn parantaminen ja tilojen nykyaikaistaminen. Kannattavuuden varmistajina ja riskinsietokyvyyn vahvistajina maataloilla ovat yrittäjyysosaa-

minen, huoltovarmuuden kehittäminen, uusiutuvan energian käytön lisääminen, yhteistyö toisten tilojen kanssa, uusimman tiedon hyödyntäminen sekä uusien toimintamallien käyttöönotto. Kannattava, hyvin hoidettu maatila houkuttaa myös tulevia tilanpidon jatkajia. Omistajanvaihdoksia tuleekin edistää kaiken kokoisille tiloille ja vaihdoksiin tulee etsiä uusia joustavia ratkaisuja. Mahdollistamme maatalojen jatkajille uusimman tiedon välittymisen ja tarvittavan tuen yritystoiminnan alkutaipaleelle.

Yrittäjiä on tärkeä tukea koulutusten keinoin resurssien ja osaamisen jatkuvan kehittämisen tukemiseksi. Erityisesti talous- ja johtamisosaaminen ovat yritysten kannattavuuden varmistajana ja riskinsietokyvyn kasvattajana keskeisiä. Yrittäjien tietotason nostaminen ja riskien hajauttaminen tuotannossa ovat myös osa varautumista. Maatalous on hyvin tärkeä osa Suomen varautumista ja huoltovarmuutta.

Kotieläin- ja kasvinviljelytilojen yhteistyötä tulee edistää. Yhteistyön tavoitteena on parempi kannattavuus ja myös viljelytoiminnan monipuolistaminen markkinakysyntä huomioiden. Tilojen välinen yhteistyö voi tarkoittaa myös esimerkiksi yhteistyötä rehun tai kuivikkeiden tuotannossa, lannan käytössä ja turvepeltojen ympäristömyönteisessä hyödyntämisessä. Yhteistyön edistämällä tavoitellaankin kannattavuuden lisäksi myös ympäristöhyötyjä. Tilusjärjestelyjä ja yhteistyötä edistämällä peltoviljelyä voidaan kehittää resurssitehokkaammaksi. Toimiva tilusrakenne vastaa paremmin myös ilmastohaasteisiin. Maatalouden kehittämisessä on tärkeää tunnistaa myös yhteistyön mahdollisuudet toimialarajojen yli, ja tuoda yhteen monipuolista sekä kansainvälistäkin osaamista alueen talouden vahvistamiseksi.

Uusiin teknologioihin, datan keräämiseen ja sen hyödyntämiseen liittyen maataloille on mahdollista kehittää uusia käytänteitä. Uusien toimintamallien ja hyvien käytänteiden esille tuominen on tärkeää, kuten myös ennakoivan sopeutumiskyvyn rakentaminen yrityksissä. Toimintamallien kehittämisessä huomioidaan maakunnan tuotanto-olosuhteet ja viljelijöiden vahva käytännön tietotaito sekä varmistetaan uusien toimintamallien liiketaloudellinen kannattavuus.

4.1.2 Lisäämme elintarvikejalostusta ja yrittäjyyttä sekä uusia kumppanuuksia

Kulutuskäyttäytyminen muuttuu, joka on huomioitava sekä tuotantoa, että tuotantotapoja suunniteltaessa ja kehitettäessä. Ruoan jäljitettävyyden, kestävän tuotantotavan ja tuotannon eettisyyden merkitys kasvavat. Nämä ohjaavat kuluttajia kiinnostumaan uusista tuotantotavoista, kasviperäisistä tuotteista, lähiruuasta ja vaikkapa kotimaisista yrteistä sekä luonnontuotteista. Ruoan terveellisyys, eläinten hyvinvointi ja ilmastovaikutukset sekä muut vastuullisuusasiat ovat arvoja, jotka vaikuttavat kuluttajakäyttäytymiseen.

Elintarviketuotannossa on tärkeää kehittää uusia ja entistä korkeammalle jalostettuja tuotteita. Tuotannon monipuolisuus ja laadun esille tuominen ovat valttejamme. Pohjois-Pohjanmaalla tuotetaan ensiluokkaisia raaka-aineita - niiden jalostusasteen nosto on mahdollisuutemme; samoin kuin eri kuluttajaryhmiä kiinnostavat uudet tuotteet ja niiden kehittäminen. Tuotannon osalta mahdollisuuksiimme kuuluu kilpailukyvyn ja kannattavuuden kehittämisen pitäminen toimien keskiössä. Laadukkailla, vastuullisesti tuotetuilla ja kulutustrendeihin vastavilla tuotteilla on hyvät mahdollisuudet myös vientikauppaan.

Ruokaketjun toimintaa kehitetään yhteistyössä kaikkien ketjuun kuuluvien tahojen kanssa asiakaslähtöisesti ja kilpailukykyisiä ratkaisuja etsien, esimerkiksi yhteistyön kehittäminen voisi lisätä juuri pienten toimijoiden kilpailukykyä. Yhteistyömuodoissa, niihin liittyvissä sopimusmalleissa kannattavuuden ja hyödyn varmistaminen kaikille osapuolille on tärkeää. Tuotantoyhteistyön kautta tulee etsiä yritysten toimintaa tukevia ratkaisuja, esimerkiksi tuottajien kokoamia tuottajaorganisaatioita.

Yritysten välinen yhteistyö myös tuotekehityksen suhteen lisää mahdollisuuksia tuottaa markkinoille uusia tuotteita ja palveluja esimerkiksi erikoiskasvituotannon osalta. Luotaessa paikallisia kokeiluja, osaamista ja kehittämismahdollisuuksia koko maakunnassa, on tärkeää, että yhteistyöverkosto ulottuu yritysten lisäksi maakunnallisiin TKI-toimijoihin, kehittämissyhtiöihin ja kuntiin. Maatalouden kehittämisessä on tärkeä tunnistaa myös yhteistyön mahdollisuudet toimialarajojen yli, tuoden tällä tavoin yhteen monipuolinen ja myös kansainvälinen osaaminen.

Teknologia on alkanut sulautua kaikkeen tekemiseen. Uusien älykkäiden teknologioiden käyttöä ja digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoa maataloilla ja elintarvikeyrityksissä on tärkeä edistää. Olemassa olevan teknologian hyödyntämismahdollisuuksista kertomisen ja käytön edistämisen lisäksi tarvitaan kehitysprojekteja, joiden avulla testataan uusia, vielä vähän käytettyjä ja huonosti tunnettuja teknologiaratkaisuja sekä kehitetään täysin uudentyyppisiä sovelluksia. Tarvitaan yhteistyötä monen eri sektorin ja toimialan kesken, joten verkostoituminen on tässä keskeistä. Innovatiivisuutta ja teknologian kokeiluja voisi tuoda myös laajemmin osaksi ammatillista jatkuvaa oppimista.

Elintarvikkeiden tuottajien ja jalostajien osaamista julkisten hankintojen sekä tarjoamisen suhteen tulee vahvistaa, lisäten mahdollisuuksiaan myynnin kasvattamiseen esimerkiksi ammattikeittiöille. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että myös hankinnasta vastaavilla päättäjillä on vahva ymmärrys lähellä tuotetun ruoan talous- ja ympäristövaikutuksista. Hankinnoista päättävien tahojen ja tuottajien verkostoituminen voi siis tuoda hyötyä sekä ostajalle että myyjälle. Erityisesti pienten tuottajien osalta raaka-ainetuotannon keskittymien avulla yrityksillä on mahdollisuus löytää kannattavampia ratkaisuja mm. logistiikan osalta. Pohjois-Pohjanmaalla on tilaa ja kysyntää uudelle elintarviketuotannolle.

4.1.3 Edistämme ruokaketjun huoltovarmuutta

Euroopan turvallisuustilanteen muuttuessa vuonna 2022 ovat erityiseen keskiöön nousseet kysymykset maamme turvallisuustekijöistä, omavaraisuudesta ja huoltovarmuudesta. Olemme tulleet eri tavalla tietoisiksi maamme pitkän itärajan ja Venäjän vaikutuksista näihin seikkoihin. Nostamme reagointikykyä poikkeusoloihin ja kriisitilanteisiin.

Suomi on monella mittarilla katsottuna hyvin rikas maa. Tämä rikkaus, pellot, metsät ja puhtaat vedet ovat osa maa- ja metsätaloutemme perustaa. Pohjois-Pohjanmaan maa- ja metsätalous on monin tavoin tärkeä koko Suomelle ja monissa asioissa edustaa myös kärkeä niin tuotantomäärissä kuin kehityksessä. Kuitenkin Venäjän hyökkäyssodan alettua olemme tulleet entistä tietoisemmiksi ja kokeneet useiden tuotantopanosten puutosta omassa tuotannossamme – esimerkiksi lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden osalta. Samoin kyberuhkat

ja hybridi-vaikuttamisen riskit ovat lisääntyneet. Tilanteen nopea ratkaisu tulee olemaan haasteellista, mutta muutokseen tarvittavia keinoja voi löytyä tuotantotapojen ja teknologioiden muutoksesta sekä niiden kehityksestä ja energian säästötoimista. Koska maatalouden riippuvuus fossiilisesta energiasta on hyvin korkea, tulemme tarvitsemaan nykyisillä tuotantotavoilla tuotettuja hyödykkeitä joka tapauksessa. Uusia sopeuttamiskeinoja erityisesti fossiilienergian vähentämiseksi sekä vaihtoehtoisten energiamuotojen kehittämiseksi ja lisäämiseksi tarvitaan.

Ruoantuotanto tarvitsee vettä, energiaa, tuotantopanoksia ja työvoimaa, joten näiden saatavuus nousevat tulevan rahoituksen perimmäisiksi kysymyksiksi huoltovarmuuden edistämiseksi. Huoltovarmuutemme kasvattamiseksi meidän on satsattava kaikkiin tuotannon panoksiin, resursseihin, järjestelmiin ja tarkasteltava niiden toimivuutta kaikissa tilanteissa ja turvata niiden saatavuutta sekä etsittävä näille uusia vaihtoehtoja. Erityisesti maatalojen ja elintarviketeollisuuden satsaukset huoltovarmuuden ylläpitämiseen sekä toimintaedellytysten kehittämiseen kriisitilanteissa tulevat olemaan rahoitusprioriteettimme.

Kuva 16: © Maaseutuverkosto, Contum O

Painopisteen rahoituksen suuntaaminen

- Tuemme alueen vahvojen tuotantosuuntien kilpailukyvyyn kehittämistä, tuotannon monipuolistamista sekä tuotannon nykyaikaistamista, energiaomavaraisuutta, tuotannon kestävyyttä, eläinten hyvinvointia, bioturvallisuutta sekä luomutuotantoa
- Tuemme maatilojen ja elintarviketuotannon investointeja, monipuolistumista ja kehittämistä omavaraisuuden, ruoan tuotannon ja huoltovarmuuden lisäämiseksi
- Tuemme maatilojen sukupolvenvaihdoksia ja omistajanvaihdoksia ym. muutostilanteita ja edistämme alan kiinnostavuutta työpaikkana
- Tuemme elintarvikeryitysten ja -tuotannon kehittämistä ja uusien yritysten syntymistä sekä vientiä
- Kehittämisessä huomioimme muun muassa kuluttajakäyttäytymisen muutokset, markkinalähtöisyyden ja tuotannon läpinäkyvyyden
- Tuemme tilojen välistä yhteistyötä ja tuotantoketjujen muodostumista sekä tuotannon jalostusasteen nostoa
- Rahoitamme tuotannon kehittämiseen tähtäviä toimia, uusien teknologioiden käyttöönottoa sekä uusien käytäntöjen kehittämistä, osaamisen lisäämistä, elinikäistä oppimista, osaavan työvoiman saataavuutta ja verkostoitumista

Kuva 17: © Jyrki Vesa

4.2 Ympäristö- ja ilmastoviisas maatalous ja maaseutu

Painopisteen tavoitteena on resurssitehokkaampi ja ympäristömyönteisempi maatalous ja maaseutu

4.2.1 Ilmastonmuutoksen hallintaan ja fossiilivapauteen liittyvät toimet sisältyvät vahvasti tekemiseemme

Tarvitsemme uusia älykkäitä ratkaisuja matkatesamme kohti entistä ympäristömyönteisempää maaseutua. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja hiilensidonnan edistäminen ovat keskeisiä toimenpiteitä ympäristö- ja ilmastoviisaan maatalouden ja maaseudun edistämisessä. Luomme paikkoja tiedotukselle ja keskustelulle näistä aiheista. Osana hiilineutraaleja ratkaisuja tuemme alueella yrityksiä ja maatiloja niiden siirtymää fossiilisten polttoaineiden käytöstä puhtaampiin energialähteisiin, kuten biokaasun käyttöön sekä muihin teknologisiin resurssitehokkuutta lisääviin investointeihin. Uusia hiilivapaita ratkaisuja tarvitaan kaikilla yhteiskunnan sektoreilla.

Maaperän sekä sen kasvustojen (ml. viljelyalat ja metsät) pitäminen kasvukuntoisina on hiilensidonnan kannalta erityisen merkittävää. Maanomistaja ja tuottaja tulee kannustaa aktiivisiin ja oikea-

aikaisiin hoitotoihin. Viljelyalojen sekä metsien uudistamisessa huomiota tulee kiinnittää kasvipeitteisyyteen sekä tuhojen ennakoivaan torjuntaan. Huomiota tulee kiinnittää myös maanmuokkausmenetelmän valintaan ja vesiensuojeluun sekä maaperän hiilivarastojen säilyttämiseen. Maaseutalueiden elinvoimaisuuteen ja ilmastokestävään metsätalouteen liittyy esimerkiksi puun hyödyntäminen pitkäikäisiksi lopputuotteiksi - hiilivarastoksi.

Resurssitehokas viljely on yhtäältä kilpailukyistä ja toisaalta myös ilmastoviisasta. Resurssitehokkuuden edistämisen tärkeitä keinoja ovat peltoviljelyn optimointi hiilen sitomiseksi, tilusjärjestelyjen edistäminen, tilojen materiaalivirtojen tarkempi hyödyntäminen, logistiikan tehostaminen ja ravinteiden kierrätys. Tärkeää on kehittää yhteistyötä ja elinkaariajattelua maatiloilla ja yrityksissä. Turvapeltojen käyttö ja päästöjen vähentäminen tarvitsee käytäntöön sopivia toimintatapoja ja uutta tietoa.

4.2.2 Uudet ympäristömyönteiset ratkaisut tukevat vesien suojelua ja luonnon monimuotoisuutta

Maatalousympäristön monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa liittyy pääosin karjatalouden ja laidunnuksen vähenemiseen. Pohjois-Pohjanmaa on nautamaakunta ja laidunnus onkin tärkeä keino turvata luonnon monimuotoisuutta perinnemaiseman säilyttämiseksi ja perinnebiotooppien vaalimiseksi. Lisäksi ympäristön monimuotoistaminen, esimerkiksi kosteikkojen ja tulvasanteiden perustaminen, ovat keinoja ylläpitää ja monipuolistaa lajistoa sekä elinympäristöjä. Tuotannollisesti vähemmän merkitykselliset viljelyalueet, ympäristön kannalta merkitykselliset kohteet ja joutomaat voisivat toimia uusina suojeluun ja monimuotoisuuteen liittyvinä alueina.

Ympäristönhoitoyrittäjyys tulisi saada paremmin kannattavaksi, hyväksyttäväksi ja tunnetuksi. Pilotitkohteet ja niissä tehtävä vaikuttavuuden arviointitutkimus on yksi tapa edistää asiaa. Luonnon monimuotoisuutta ylläpitävien Pohjois-Pohjanmaalle soveltuvien toimintatapojen kehittäminen ja siihen liittyvän monipuolisen biodiversiteetin sekä geeniperimän säilyttäminen maaseudulla edellyttää tietoa, osaamista ja tukea kokeilujenkin toteutukseen. Kehittämistyössä tulee hyödyntää tutkimus- ja op-

Kuva 18: © Martina Motzbäuchel

pilaitosten, neuvontaorganisaatioiden, kolmannen sektorin toimijoiden sekä tuottajien monialaista osaamista ja näkemystä.

Uusien toimintamenetelmien ja -tapojen kehittäminen on tärkeää luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi, luonnonhoidon ja vesiensuojelun toimenpiteiden vaikuttavuuden parantamisessa sekä toimenpiteiden vaikutusten arvioinnissa. Luonnon monimuotoisuutta ja geeniperimää uhkaavat myös vieraslajit. Onkin tärkeää saada estettyä elin-tilaa valtaavien vieraslajien leviäminen luontomme. Metsäluonnon monimuotoisuutta on ylläpidettävä niin vanhoissa metsissä kuin moni-ikäisissä ja -lajisissa talousmetsissäkin.

Vesiensuojelukeinoja etsittäessä ja vesienhallintaa suunniteltaessa on huomioitava, että toimia ja niiden vaikutusta arvioidaan kokonaisvaltaisesti. Maa- ja metsätalouden vesien hallinnan toimet linkittyvät ojitusverkoston kanssa kiinteästi toisiinsa. Toimijoiden välinen - sektorirajat ylittävä yhteistyö, kehittämis- ja suunnittelutoiminta ovat keskeisiä vesien suojelun ja kestäväen peltoviljelyn edistämiseksi. Eroosion torjunta, viljelylajien ja -menetelmien valinta, maan kasvukunnosta, ravinteiden tasapainosta ja pellon vesitaloudesta huolehtiminen ovat asioita, joihin panostamalla voidaan vaikuttaa siihen, että maatalouden huuhtoumat vesistöihin jäävät vähäisiksi.

Erityisesti happamilla sulfaattimailla ja turvepeltoilla edistetään säätösalaajitusta. Ojituksen ohella myös ojitukseen liittyvistä hoitotoimenpiteistä huolehditaan ja toimia edistetään. On tärkeää etsiä mahdollisuuksia myös säätökasteluun ja veden lisäämiseen salaojastoon, maaperän kuivu-

misen ehkäisemiseksi ja kasvien vedensaannin turvaamiseksi. Vedenpinnan hallinnalla vähennetään sulfidien hapettumista ja turvemaiden ilmastopäästöjen muodostumista. Maatalouden peltujen kuivatuksessa kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota peruskuivatukseen. Peruskuivatuksen osalta on huomioitava hankkeiden ympäristöystävällinen suunnittelu ja toteutus esimerkiksi kosteikkorakentamista, pohjapatoja ja muita luonnonmukaisia vesirakenteita hyödyntäen.

4.2.3 Teemme sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja ilmastoviisaita toimia, jotka perustuvat uusimpaan tietoon

Koulutus ja tiedon tuottaminen ympäristön huomioimisesta ja ilmastomuutokseen sopeutumisen keinoista on keskeistä ympäristö- ja ilmastoviisaan maaseudun kehittämisessä. Osaamista, yhteistyötä ja verkottumista on vahvistettava kaikkien toimijoiden osalta, jotta varmistetaan ajankohtaisen ja oikean tiedon saavutettavuus ja hyödyntäminen käytännössä.

Yhteistyöllä, osaamisen ja tiedon jakamisella voidaan saavuttaa merkittäviä hyötyjä alueelle soveltuvien uusien ilmastoviisaiden menetelmien löytämiseksi, esimerkiksi uusilla kiertotalouden ratkaisuilla tai hävikkiä vähentävillä menetelmillä voidaan viedä maaseutua entistä ympäristömyönteisempään suuntaan. Innovaatioiden kehittäminen ja käytäntöön vieminen edellyttävät oikean tiedon tuottamista, neuvontaa ja koulutusta. Osaamisen ja tiedon jakaminen voivat tuoda uusia näkökulmia

kehittämisen tueksi - yhteistyöhön on tärkeä saada mukaan myös eri toimialojen yrityksiä. Yhteistyö ei ole itseisarvo, mutta sen kautta on mahdollista löytää myös kilpailukykyä edistäviä uusia toimintamalleja/innovaatioita. Keskeistä on varmistaa kaikkien osapuolten sitouttaminen kehittämiseen, sekä tiedon ja innovaatioiden käytäntöön viemiseen.

Teknologia sulautuu yhä enemmän kaikkeen tekemiseen, erilaisia digitaalisia ratkaisuja voidaan hyödyntää ympäristö- ja ilmastoviisaan toiminnan kehittämisessä. Digitaaliset ratkaisut tarjoavat mahdollisuuksia eri sektoreiden kehittämiseen. Paikka- ja tilakohtaisia tietosisältöjä voidaan myös jatkojalostaa hyötykäyttöön toimien kohdentamiseksi ja erityisten riskialueiden tunnistamiseksi.

Kuva 19: © Jyrki Vesa

Painopisteen rahoituksen suuntaaminen

- Tuemme ensisijaisesti yritysten ja maatilojen energiasiirtymää fossiilisista energialähteistä uusiutuviin, biomassoihin perustuvaa uusiutuvaa energian tuotantoa sekä energian ja resurssien käytön tehostamiseen tähtääviä toimia
- Tuemme investointeja, joilla maatilat ja yritykset tähtäävät uuden teknologian käyttöönottoa
- Rahoitamme toimia, jotka liittyvät luonnonvarojen kestäväan käyttöön, luonnon monimuotoisuuteen ja vesien hoitoon
- Tuemme maatalouden ja maaseutualueiden ympäristön parantamiseen tähtääviä toimia, priorisoiden yleishyödyllisissä investoinneissa, vaikuttavuus, siirrettävyys ja elinkeinolähtöisyys
- Etsimme uusia ratkaisuja ilmastonmuutoksen hallintaan verkostoitumalla, välittämällä tietoa ja hankkimalla osaamista
- Otamme käyttöön paitsi uusia teknologisia innovaatioita, myös perinteitä vaaliaksemme luonnon- ja perinnemaisemaa

Kuva 20: © Pexels.com

4.3 Uudistuva ja monipuolinen maaseutu

Painopisteen tavoitteena on kilpailukykyinen, pito- ja vetovoimainen maaseutu.

4.3.1 Monipuolistuvalla maaseudulla kehittyä kannattavaa liiketoimintaa ja työpaikkoja

Maaseudun yritysten hyvän toimintaympäristön varmistaminen on keskeistä, jotta yritykset voivat toimia kannattavasti ja jatkuvasti toimintaansa kehittämällä markkinakysyntää vastaavaksi. Lisäksi on tärkeää, että maaseudulle saadaan uutta kehittyvää yritystoimintaa, joka voi perustua esimerkiksi maaseudun tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen sekä uusille markkina-alueille saattamiseen. Yrityksillä tulee olla hyvät mahdollisuudet toimia valtakunnallisesti ja kansainvälisesti, löytäen samalla myös parhaita käytäntöjä Suomen ulkopuolelta ja soveltaa niitä omalla alueellaan.

Kannattavuuden merkitys yritystoiminnassa on myös keskeinen paitsi yritystoiminnan ylläpitämisen myös työllistävyyden jatkumon näkökulmasta. Yrittäjyyden tukeminen on tärkeää ja muuttuvassa toimintaympäristössä erityisesti liiketoimintaosaamisen rooli on keskeinen. Yrittäjien osaamisen kehittämistä on tärkeä tukea. Yritysten kehittämistoimintaan myönnettävällä tuella helpotetaan erilaisissa tilanteissa olevien yritysten liiketoiminnan uudistumista ja innovaatioita, jotka edesauttavat uusien työpaikkojen syntymistä ja olemassa olevien työpaikkojen säilymistä ja sekä ehkäisevät osaamisen, pääoman ja tulovirtojen siirtymistä pois maaseutualueilta.

Monimuotoinen elinkeinotoiminta, erilaiset ja erikokoiset yritykset pitävät maaseudun asuttuna ja elinvoimaisena. Maaseudulle tarvitaan erilaisia palveluja tarjoavia yrityksiä, erityisesti: matkailuun, luontopalveluihin, ympäristöä säästäviin palveluihin, bio- ja kiertotalouteen, sekä puuttuvien uudella tavalla toteutettujen sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen ja kehittämiseen. On tärkeää, että tuotteet ja palvelut ovat hyvin tuotteistettuja, jotta ne vastaavat asiakastarpeisiin ja ovat samalla houkuttavia laajemmallekin asiakaskunnalle. Yritysten tuotteiden ja palvelujen on oltava myös digitaalisesti hyvin löydettävissä ja saavutettavissa.

Maa- ja metsätaloussektorilla kuten laajemminkin yritystoiminnassa tulee monipuolistaa tuotantoa ja lisätä esimerkiksi tuotteiden jatkojalostusta, digitaalisuutta ja tuotantoketjuja. Trendit vaikuttavat markkinakysyntään, kuluttajat odottavat myös nopeaa reagointia heidän tarpeisiinsa tuoden painetta siihen mitä yrityksissä tulisi tuottaa. Pienten maaseutuyritysten toimintaa tulee kehittää ja hakea osaamista yhteistyöhön, näin mahdollistetaan osallistuminen esimerkiksi suurhankkeisiin tai julkisiin hankintoihin.

Alueen tuotannossa on erityistä maailmanmarkkinapotentiaalia, mm. luonnontuotteiden ja luonnon raaka-aineiden hyödyntämisessä. Suurten volyymien tavoittelemisen vaihtoehtona maaseudulla toimivat yritykset voivat erikoistua. Yritysten tuotteiden ja palvelujen kehitystyössä uusia mahdollisuuksia voi löytyä erilaisista yhteistyö- ja alihankintaverkostoista, sekä toimiala että aluerajat ylittävästä yhteistyöstä.

Maaseudun yritysten omistajanvaihdoksiin ja niihin liittyvään "omistaja - jatkaja" -kohtaanto-ongelmaan tulee hakea uusia ratkaisuja, jotta yritysten toiminta voisi jatkua joustavasti. Niin yritysten kuin niiden tuotannon ja tuotteiden kehittäminen on tärkeää, jotta riittävää uudistumista tapahtuu - pysytään kehityksessä mukana ja vastataan esimerkiksi vientihaasteisiin. Kaikilla toimijoilla on jatkossa entistä enemmän huomioitava ja kehitettävä omavaraisuuteen ja huoltovarmuuteemme liittyviä kysymyksiä sekä vihreän siirtymän mahdollisuuksia ja haasteita investoidessaan ja kehittäessään toimintojaan.

Yritysten toimintaympäristö on maakunnan eri maaseutualueilla erilainen. Kehittämisen toimenpiteet suunnataan erityisesti ydinmaaseudulle ja harvaan asutulle maaseudulle. Joissakin tilanteissa yritystoiminnan edellytykset vaativat uusia rakensinvestointeja, mutta ensisijaisesti on selvitettävä olemassa olevan rakennuskannan jatkokäyttö.

4.3.2 Maaseutu mahdollistaa hyvän elämän

Pohjois-Pohjanmaan maaseudun tulee olla kaikille väestöryhmille viihtyisä paikka asua ja tehdä työtä. Maaseudulla hyvän elämän mahdollistavat arjen turvallisuus, ansaintamahdollisuudet, toimivat yhteydet, infrastruktuuri ja palvelut. Hyvät tietoliikenneyhteydet ovat tulevaisuudessa yhä enenevässä

määrin edellytys kaikelle toiminnalle ml. työn tekemiselle ja yrittäjyydelle maaseudulla. Maaseudun asukkaiden erilaisiin kriisitilanteisiin varautumisessa on parannettava valmiuksia mm. puhtaan veden ja energian turvaamisessa sekä tulvasuojelussa.

Suurena haasteena väestön ikääntyessä on myös toimijoiden ikääntyminen ja nuoremman väestön poismuutto. Aktiivisia tekijöitä tarvitaan paitsi hankkeiden toteutukseen, myös yhteiseen tekemiseen ja ideointiin. Haasteena tulee olemaan yhä enenevässä määrin olemaan myös työikäisen aktiiviväestön puute jopa kuntatasolla. Palvelujen tuottaminen, erityisesti hoivapuolella tulee olemaan suuri haaste maaseudulla asumisen mahdollistamiseksi. Työikäisen väestön puute vaikuttaa myös yritysten sijoittamiseen maaseutualueille.

Maaseudulla asumiseen ja palvelujen saatavuuteen tuleekin etsiä uudenlaisia älykkäitä ratkaisuja. Älykkäät ratkaisut on tehtävä usein eri alueille eritavoin – on etsittävä erilaisten maaseutualueiden ratkaisuja niiden omista vahvuuksista ja mahdollisuuksista. Digitalisuutta, uusia kumppanuuksia ja kokeiluja hyödyntäen voidaan toteuttaa ja kehittää aivan myös uusia alueille räätälöityjä yhteistyötapoja. Uudenlaisella palvelutuotannolla voi olla positiivisia vaikutuksia myös yritystoiminnan monipuolistumiselle (esimerkiksi erilaiset maaseutuasukkaiden arkea helpottavat palvelut).

Maaseutualueilla palveluiden toteuttamisessa kolmannen sektorin toimijoilla ja vapaaehtoisilla on merkittävä rooli. Maaseudun palveluiden toteutusta tulee kehittää yrittäjien tarjoamien palveluiden ohella myös yhteistyössä julkisen ja kolmannen sektorin kanssa. Palveluja kehitettäessä on tärkeää varmistaa niiden saavutettavuus eri väestöryhmille, hahmottaa palveluiden kysyntään vaikuttavat tekijät sekä palveluiden käytöstä tiedottaminen ja käyttöönoton osaaminen.

4.3.3 Maaseutualueilla on vetovoimaa- yrittäminen sekä työskentely maaseudulla on houkutteleva vaihtoehto

Maaseutualuiden vetovoimaa luovat luonnonvarat, monipuoliset asumisen ratkaisut, maaseutu ympäristö ja sen tarjoamat vapaa-ajanvietto mahdollisuudet, riittävät palvelut, mahdollisuus tehdä työtä, kotiseuturakkaus, asukkaiden mahdollisuus osallistua alueensa kehittämiseen sekä alueen kulttuuri. Paikasta riippumattomat työpaikat ja etätyö luovat nyt uutta elinvoimaa maaseudulle. Työn murros ja maaseudun vetovoiimatekijät voivat houkuttaa paluumuuttajia ja uusien yritysten perustajia sekä toivottavasti myös investointeja. On tärkeää lisätä maaseudun toimijoiden ja yrittäjien osaamista ja keinoja myös rekrytoida uusia tekijöitä alueille. Nuorten aikuisten maaseudulle muutttoa tai päätöstä jäädä kotiseudulle voidaan tukea luomalla keinoja yhteistyön, näkyvyyden ja kohtaamisen paikkojen aikaansaamiseksi.

Maaseutualueiden vetovoiman lisäämiseksi tarvitaan älykkäitä ratkaisuja ja erilaisia kokeiluja, joilla voidaan tunnistaa ja luoda puitteita uusien toimintajansaintatapojen löytämiseksi. Paikkariippumaton työskentely voi pidentää myös vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden viipymää alueella. Luonto ympäristön, maaseutualuiden kulttuuriin ja vapaa-ajan palvelujen kehittämisessä ja investoinneissa tulee huomioida yhä paremmin eri käyttäjäryhmien tarpeet, elinkeinolähtöisyys, monikäyttöisyyden mahdollisuudet ja saavutettavuus sekä no harm done -periaate sekä saavutettavuus. Oulun kulttuuripääkaupunkihanke tulee osaltaan lisäämään maakunnan vetovoimaa ja sen tuomat mahdollisuudet tulee hyödyntää myös Pohjois-Pohjanmaan maaseutualueilla.

Kuva 21: © Pexels.com

Painopisteen rahoituksen suuntaaminen

- Tuemme yritystoimintaa sekä kehittämistoimia, jotka liittyvät maaseudun palvelujen (kuten matkailun) tuotantoon tai tuotteiden (erityisesti maa- ja metsätalouden sekä luonnontuotealan toimintaketjut) jalostamiseen ja markkinoille saattamiseen. Rahoituksessa priorisoidaan mahdollinen monikäyttöisyys, uusiokäyttö sekä laaja tuensaajien joukko
- Rahoitamme investointeja ja kehittämistyötä omavaraisuuden, huoltovarmuuden ja vihreän siirtymän edistämiseksi
- Tuemme kannattavaa, maaseutua työllistävää ja kestäväää yritystoiminnan kasvua sekä kehittymistä etenkin vientipotentiaalia hyödyntäen
- Edistämme uusien yritysten perustamista; omistajanvaihdoksiin ym. muutostilanteisiin liittyviä toimia
- Tuemme digitaalisia yhteyksiä ja niihin liittyvien palvelujen kehittymistä sekä innovaatioiden syntyä palvelujen järjestämiseksi aloille, jotka tukevat maaseudulla viihtymistä (pito- ja vetovoimaa).
- Rahoitamme isoja/seutukuntatasoa laajempia tai maaseudun kehittämisen kannalta erityisen merkittäviä yleishyödyllisiä investointeja, priorisoiden elinkeinolähtöisyys ja monikäyttöisyys
- Edistämme maaseutualueiden omista vahvuuksista ja mahdollisuuksista lähtevää ratkaisukeskeistä kehittämistä, jossa hyödynnetään uusinta osaamista ja uusia kumppanuuksia

Kuva 22: © Lietso Oy

5 Lämpileikkaavat teemat ja niiden soveltaminen

Kehittämissuunnitelman lämpileikkaavat teemoja ovat ympäristö- ja elinkeinolähtöisyys, osaamisen, innovaatioiden ja digitalisuuden edistäminen sekä vaikuttavuus, jotka sulautuvat vahvasti kaikkien suunnitelman painopistealueiden tekemiseen. Lämpileikkaavista teemoista ympäristö- ja elinkeinolähtöisyys sekä vaikuttavuus ovat alueemme omia lämpileikkaavia toimia, joiden toteutumista tarkastelemme jokaisen rahoitusesityksen osalta ja niiden toteutuminen vaikuttaa rahoitusesitysten pisteytykseen. Valtakunnallisen CAP-suunnitelman lämpileikkaavia teemoja ovat osaamisen, innovaatioiden ja digitalisaation edistäminen.

Kaikkeä tekemistämme ja rahoittamaamme toimintaa tarkastellaan vaikuttavuuden kautta. Rahoitamme maatalouden osalta erityisesti vahvojen tuotantosuuntien edelleen vahvistamista ja alueemme tuotannon jatkojalostamista. Yritystuissa tarkastelemme esitettyjen toimien aiheuttamia kasvusysäyksiä ja työllistävyyttä alueellemme. Uusien yritysten synty ja olemassa olevien yritysten jatkumisen turvaaminen paremmin toiminnallisoin edellytyksin ovat vaikuttavia toimia ja erityisen vaikuttavina toimina tarkastelemme vientitoimintaa. Yleishyödyllisten investointien rahoitus kohdistetaan hankkeisiin,

joilla on seutukuntaa laajempi/maaseudun kehittämisen kannalta erityisen merkittävä vaikutus. Myös ympäristö- ja ilmastoviisaissa toimissa rahoitamme alueemme erityispiirteisiin pureutuvia vaikuttavia kohteita, aktiivista tekemistä ja tiedottamista. Uusiutuvan maaseudun kehittämishankkeissa tuetaan muutosta, positiivisia vaikutuksia vahvistavia tai negatiivisia vaikutuksia lieventäviä toimia.

Ympäristölähtöisyys lämpileikkaavana teemana tarkoittaa alueellamme sitä, että emme rahoita ympäristön kannalta haitallisia toimia, vaan kannustamme erityisesti toimiin, joilla edistetään siirtymistä pois uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä ja entistäkin parempaan resurssitehokkuuteen. Esimerkiksi investointikohteissa tuettavaa toimintaa tarkasteltaessa suosimme hankkeita, joissa on selvitetty mahdollisuudet huomioida BAT-periaatteen mukainen toiminta. Kannustamme toimimaan sertifikaattien mukaisesti, huomioiden toimien ympäristövaikutukset esim. uusien teknologioiden käyttöönotossa, matkailun ja lähiruoan edistämisessä. Kehittämistoiminnassa tulee aikaisempaan enemmän tehdä sektorirajat ylittävää verkostoyhteistyötä ja uusimman maakuntaamme soveltuvan tiedon hyödyntämistä.

Läpileikkaava teema elinkeinolähtöisyys tarkoittaa Pohjois-Pohjanmaalla, että huomioimme rahoitusesitysten pisteytyksessä kaikkien toimien elinkeinolliset vaikutukset. Edistämme yritysten kilpailukykyä ja taloudellisesti kannattavimpien ratkaisujen löytämistä. Tuemme innovaatioiden (etenkin maaseudun kehittymistä tukevien innovaatioiden) kehittymistä liiketoiminnaksi ja edistämme mm. uusien ympäristöpalveluyritysten syntyä ja kehittymistä. Innovaatiot läpileikkaavana teemana tarkoittakin, että kannustamme toimijoita klusteroitumaan ja etsimään uusia innovaatioita erilaisten toimintojen rajapinnoista ja toisaalta miettimään perinteisiäkin toimintoja uudella tavalla, uusia kannattavampia tai ympäristöystävällisempiä toimintatapoja etsien.

Osaaminen läpileikkaavana teemana tarkoittaa kaikilla painopistealoillamme sitä, että edellytämme rahoitettavien toimien toteuttajilta hyvää osaamista ja kannustamme jatkuvaan oppiseen, verkostoyhteistyöhön ja aktiiviseen tiedottamiseen. Yritystemme kehittämiseksi mahdollistamme asiantuntijapanosten hankintaa ja kouluttautumis-

ta, jossa yritysten osaaminen liittyy erityisesti tuotekehitykseen, liiketoimintaan, johtamiseen, palveluotoiluun, myynti- ja markkinointiosaamiseen sekä ympäristöasioihin on vähintäänkin hyvällä tasolla.

Digitalisaatio on koko yhteiskuntaa ja sen muutoksia läpileikkaava teema. Alueellamme on merkittävä tarve julkisrahoitteiselle laajakaistainfrastruktuurille ja sen hyödyntämiselle, sillä välimatkat alueella ovat liian pitkät markkinaehtoiselle rakentumiselle ja palveluiden kehittymiselle. Digitalisaatio luo maataloudelle ja maaseudulla elämiselle uusia mahdollisuuksia niin digituotteina kuin digipalveluina - kannustamme toimiin, joilla on suurimmat yhteiskunnalliset ja aluetaloudelliset vaikutukset. Tuemme uusia kehittymisen edellytyksenä olevia asiakaslähtöisiä digitaalisia innovaatioita sekä niiden käyttöönottoa. Edistämme tiedonvälitystä ja tiedon käyttöönottoa esimerkiksi älymaataloudessa ja yritysten kehittämisessä.

Kuva 23: © Antti Saraja

Kuva 24: © Joonas Kotilainen

6 Rahoitustarve

Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelman rahoitustarve vuosille 2023–2027 on esitetty alla olevassa taulukossa (taulukko 2). Arvio perustuu aikaisempien vuosien toteutuneeseen rahoitukseen sekä tässä suunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden tarpeeseen.

Toimenpide	Arvio CAP rahoitustarpeesta EU + valtio Vuodet 2023-2027 Yksikkö M€
MAATALOUDEN INVESTOINNIT	103
MAATALOUDEN ALOITUSTUET	10
MAASEUDUN YRITYSRAHOITUS	33,8
KEHITTÄMISHANKKEET	29,5
POHJOIS-POHJANMAAN ALUEELLINEN CAP-RAHOITUSTARVE YHTEENSÄ	176,3

Taulukko 2: Rahoitustarve vuosille 2023-2027.

Kuva 25: © Jyrki Vesa

7 Alueen EU-osarahoitteisten ja kansallisten ohjelmien yhteensovitus ja työnjako

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on vastannut alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman laatimisesta. Leader -ryhmät tekevät omat strategiansa ja näitä ohjelman sisällöllisiä asioita ja painotuksia yhteensovitetaan yhteisissä ns. hanke ja -yritystukipöydissä (h&y -pöytä). Leader -ryhmien strategiat pohjautuvat paikallisiin tarpeisiin. Yhteistyöstä on laadittu ja allekirjoitettu sopimus.

ELY-keskus ja Leader -ryhmät rahoittavat yritys- ja kehittämishankkeita CAP-suunnitelman ja säädösten mukaisesti. Ely keskus pyrkii aina ensisijaisesti turvaamaan rahoitusta maaseudun yritysrahoituksen. ELY-keskuksen rahoittamat kehittämishankkeet ja yleishyödylliset investoinnit ovat suurehkoja maakunnallisia tai seutukuntien välisiä tai niissä on erityinen ympäristöllinen CAP-suunnitelman mukainen teema. ELY-keskuksesta voidaan tarvittaessa rahoittaa kuitenkin myös paikallisia, kustannusarvioltaan suuria kehittämishankkeita ja investointeja, mikäli ne ovat erityisen merkittäviä maaseudun kehittymisen kannalta. Esimerkiksi laa-

jakaistarakentaminen sisältyy rahastoista nykyisellään ainoastaan alueelliseen CAP-suunnitelmaan.

Leader-ryhmät rahoittavat pääsääntöisesti kylä-, kunta- ja seudullisia hankkeita sekä pienempiä yleishyödyllisiä investointihankkeita. Leader-ryhmien tukemissa hankkeissa korostuvat Leader-toiminnan periaatteet, jotka on määritelty CAP-suunnitelmassa. Uudenlaisten, kokeilevien ja vaikeasti ennustettavien toimintatapojen käyttöä edistetään Leader-hankkeilla.

Yritysrahoituksen osalta pääpaino CAP-suunnitelman varojen sitomisessa ELY-keskuksessa on maaseudun raaka-aineita ja voimavaroja hyödynnettävissä yrityksissä. Maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen osalta yrityksen kokoluokka voi kasvaa keskisuureen yrityskokoon saakka. ELY-keskus rahoittaa pääasiassa yritystoimintaa ydin – ja harvaanasutulla maaseutualueella. Leader -ryhmät rahoittavat pääsääntöisesti toiminta-alueensa alle 5 htv yrityksiä.

Rahastojen välisessä yhteensovituksessa on huomioitava erityisesti EAKR-, ESR+, JTF- ja EMKVR -rahastojen sekä CAP-suunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden yhteensovitus. Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR+), oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF), Euroopan meri- ja kalatalous- ja vesiviljelyrahasto (EMKVR) sekä CAP-suunnitelma täydentävät toisiaan. CAP-suunnitelman kehittämisvarat on tarkoitettu maaseudun kehittämiseen määritellyn kaupunkialueen ulkopuolelle. Maantieteellisesti CAP-suunnitelman kehittämisvarojen kohdentumisessa painotetaan maaseutuluokituksessa ns. harvaan asutun alueen ja ydinmaaseutualueen taajamien ulkopuoleista maaseutualuetta.

Rahastojen yhteensovitettavia aiheita ovat ainakin yritysten kehittäminen, osaaminen, ilmasto- ja ympäristötoimet sekä digitalisaation huomioiminen. Ohjelmien toimeenpanossa tulee huomioida erityisesti bio- ja kiertotalouteen, matkailuun, elintarviketeollisuuteen, kalaan perustuvaan yritystoimintaan, maaseudun yritystoiminnan kehittämiseen sekä paikallislähtöiseen kehittämiseen liittyvää yhteensovitusta. EAKR-rahoitteisten yritystukien osalta toimialarajaus laajenee. Yrityksen kehittämisavus-

tusta on mahdollista myöntää kalanjalostukseen, puunkorjaukseen ja metsätaloutta palvelemaan toimintaan sekä maataloutta palvelemaan toimintaan. EAKR-tukea ei myönnetä alkutuotannon harjoittamiseen, eikä maataloustuotteiden jalostukseen tai kaupan pitämiseen. Käytännössä alueen EAKR-yritystuet on myönnetty pääsääntöisesti tuotannollisille yrityksille sekä matkailu- ja ICT-aloille. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Rahoitusyksikön Yritysrahoitusstrategian- ja linjausten mukaisesti avustusta ei myönnetä paikalliseen kysyntään perustuvaan liiketoimintaan kilpailullisista syistä. Matkailutoimialan EAKR -yritystuilla monipuolistetaan matkailukeskuksen tai alueen palvelutarjontaa ja hankkeiden avulla tavoitellaan ensisijaisesti uutta kansainvälistä kysyntää. Pääsääntöisesti matkailukeskusten ulkopuolella olevien matkailuyritysten kehittäminen on CAP rahoituksella rahoitettavaa toimintaa.

Rahastot ovat toisiaan täydentäviä ja niiden työnjako on ollut pääsääntöisesti selkeää. Yhteensovitusta on tehty maakuntaohjelmatyössä ja sitä on voitu tarkistaa aina sen toimeenpanosuunnitelmassa. Yhteensovitusta tehdään myös käytännön hankekäsittelyssä.

Kuva 26: © Roine Piirainen

Kuva 27: © Jyrki Vesa

8 Kuvaus suunnitelman alueellisesta valmistelusta

Pohjois-Pohjanmaan CAP-suunnitelman valmistelu aloitettiin syksyllä 2018, jolloin järjestettyihin työpajoihin osallistui yli 130 henkilöä. Työpajatyöskentelyn pohjalta valmisteltu alustava näkemys toimitettiin maa- ja metsätalousministeriöön huhtikuussa 2019. Valmistelua jatkettiin maa- ja metsätalousministeriön ohjeiden mukaisesti keväällä 2020. Tuolloin toteutettiin maaseutuforum, joka oli osa valtakunnallista Älykkäät maaseudut-kiertuetta, ja oli ainoa valmistelun aikana toteutettu kiertueen live-tapahtuma. Maaseutuforum-tapahtumassa järjestettiin työpajoja, joihin osallistui yhteensä yli 100 henkilöä. Tapahtuman jälkeen vuoden 2020 aikana keskityttiin aluekuvausten työstämiseen.

Valmistelu tiivistyi alkuvuoden 2021 aikana. Aiemmin työstetty materiaali koostettiin ja vietiin yhteisen keskustelun pohjaksi Viima-alustalle. Vuorovaihteinen Viima-työskentely avattiin virtuaalisessa Maaseutuforum-kokouksessa, jossa työstettiin myös alueen SWOT-analyysi. Valmistelua jatkettiin pitkin kevättä virtuaalisissa työpajoissa, joissa työstettiin valittuja painopisteitä. Tavoiteasetantaan osallistui myös ELY-keskuksen maatalouden asiakasryhmä. Lisäksi alueen päättäjistä koolle kutsuttu

fokusryhmä kokoontui 3 kertaa tekemään valmistelussa tarvittavia linjauksia. Kevään 2021 aikana valmisteluun on osallistunut yhteensä yli 200 henkilöä. Valmistelussa on huomioitu myös vuosille 2022–2025 voimassa oleva maakuntaohjelma, sekä muut alla luetellut maakunnalliset strategiat. Koko suunnitelman toteutusprosessia on ohjannut maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaosto. Lisäksi valmistelusta on tiedotettu säännöllisesti Maakunnan yhteistyöryhmää. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön kokouksissa ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen johtoryhmän kokouksissa CAP-valmistelu on ollut vakioituna asialistan kohtana. Myös YTA-alueet ja niiden henkilöstö, kuten ELY-keskuksenkin henkilöstö on tuonut työhön mukaan laajaa asiantuntemustaan sekä työpajoissa, että tiedostus/keskustelutilaisuuksissa.

Vuonna 2022 suunnitelma tarkastettiin MMM ohjeistuksen mukaisesti. Päivitystä tehtiin yhteistyössä muiden rahoittaja- ja viranomaistahojen kanssa. Asiakirjaa käsiteltiin maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaostossa ja alueellisen CAP suunnitelmaa varten perustetussa fokusryhmässä.

Maakunnalliset strategiat:

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2022–2025: [Maakuntaohjelma 2022-2025 \(pohjois-pohjanmaa.fi\)](#)

Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2021–2030: [Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2021-2030](#)

Pohjois-Pohjanmaan elintarviketalouden strategia 2017–2025: [A58.pdf \(pohjois-pohjanmaa.fi\)](#)

Pohjois-Pohjanmaan metsäohjelma 2021–2025: [POHJOIS - POHJANMAAN metsäohjelma 2021 - 2025 \(arcgis.com\)](#)

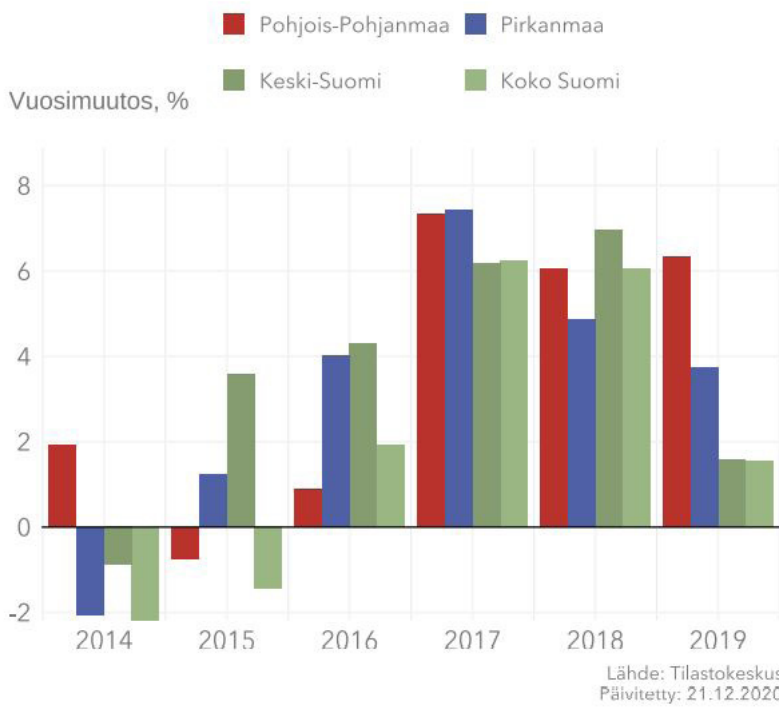
Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia: [ÄE_strategia2021_2024.pdf \(pohjois-pohjanmaa.fi\)](#)

Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia: [Matkailustrategia_Pohjois-Pohjanmaan-liitto_2021-2023.pdf](#)

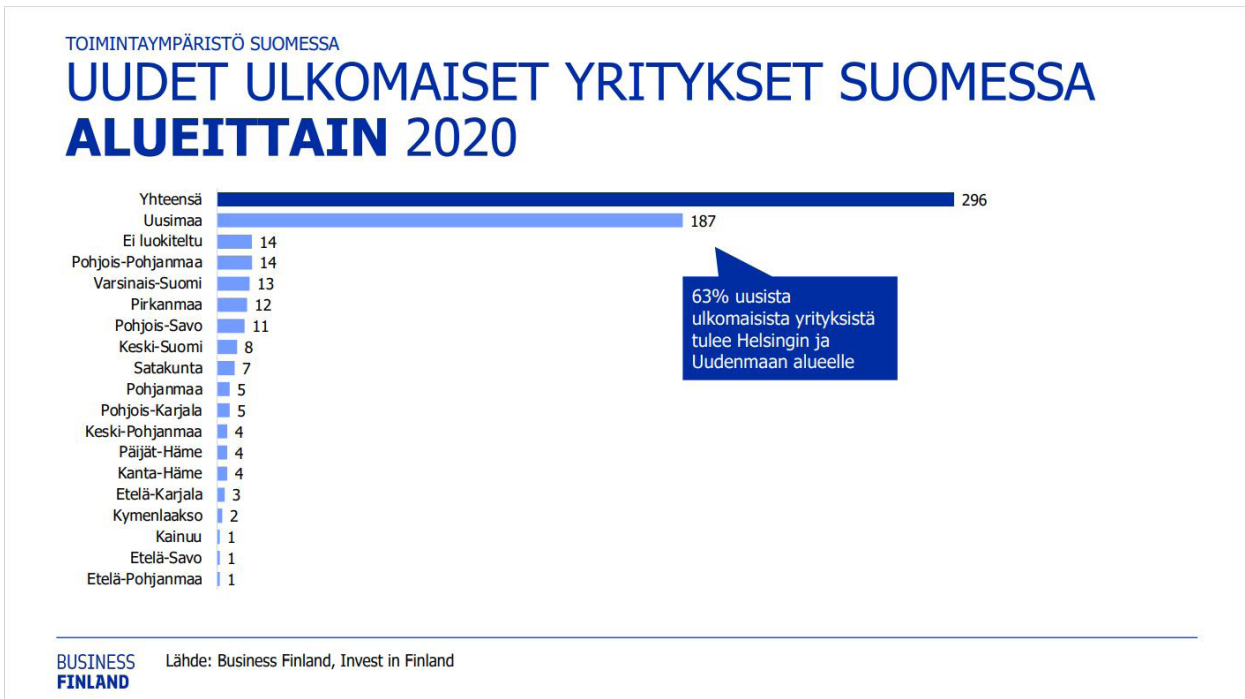
9 Liitteet

Liite 1. Yritysten liikevaihdon kehitys: Tilastotietoa maakunnasta - Pohjois-Pohjanmaan liitto

Yritysten liikevaihdon kehitys 2014-2019

Liite 2. Uudet ulkomaiset yritykset Suomessa alueittain iif-fdi-suomi-2020.pdf (businessfinland.fi)

Kuvailulehti

Julkaisusarjan nimi ja numero: Raportteja 73/2022

Vastuualue: Elinkeinot, työvoima ja osaaminen

Tekijät: Timo Lehtiniemi, Tiina Suutari, Kukka Kukkonen, Pirjo Onkalo, Anna Nikka, Anna-Maija Toivonen

Julkaisun nimi: Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma 2023–2027

Tiivistelmä :

Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma 2023–2027 on alueellinen, maaseudun kehittämistyötä ohjaava asiakirja, jonka toimeenpano perustuu kansalliseen CAP-suunnitelmaan. Kehittämissuunnitelman päämääränä on, että Pohjois-Pohjanmaan maaseutu menestyy alueidensa vahvuuksiin nojaten, sekä yhteistyössä rohkeasti ja kestävästi uutta kehittäen. Suunnitelman painopisteiksi ovat valikoituneet 1) aktiivinen maatalous ja ruoantuotanto, 2) ympäristö- ja ilmasto- ja maaseutu sekä 3) uudistuva ja monipuolinen maaseutu. Kehittämissuunnitelman toteutuksessa huomioidaan läpileikkaavat teemat ovat ympäristö- ja elinkeinolähtöisyys, osaamisen, innovaatioiden ja digitalisuuden edistäminen sekä vaikuttavuus.

Maaseudun toimintaympäristön ja painopisteiden kuvausten lisäksi kehittämissuunnitelmassa esitetään muun muassa rahoitussuunnitelma, yhteensovitus muiden EU-osarahoitteisten ja kansallisten ohjelmien kanssa sekä kuvaus alueellisesta valmistelusta.

Maaseudun kehittämissuunnitelman laadinta on ajoittunut usean vuoden ajalle, ja työhön on sisällynyt monia eri sidosryhmiä ja viranomaistahoja suunnitteluprosessiin osallistavia vaiheita. Valmistelua on tehty muun muassa seminaareissa, sähköisillä osallistavilla alustoilla, webinaareissa ja työkokouksissa. Koko suunnitelman toteutusprosessia on ohjannut maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaosto, sekä alueellisen CAP suunnitelman valmistelua varten perustettu fokusryhmä. Kehittämissuunnitelman ensimmäinen versio toimitettiin maa- ja metsätalousministeriöön kesällä 2021 ja suunnitelmaa on täydennetty vuoden 2022 aikana huomioimalla toimintaympäristöön tapahtuneet muutokset ja niiden vaikutukset kehittämissuunnitelmaan.

Asiasanat (YSA:n mukaan): maaseutu, kehittämissuunnittelu, alkutuotanto, elintarviketuotanto, elinkeinotoiminta, osaamisen kehittäminen, ympäristö, ilmastonmuutos, luonnonvarat, digitalisaatio, kestävä kehitys, uusiutuva energia, yhteistyö, rahoitusohjelmat, Pohjois-Pohjanmaa

ISBN (PDF) 978-952-398-094-5

ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2854

URN:ISBN:978-952-398-094-5

Julkaisun osoite: www.doria.fi/ely-keskus

Sivumäärä: 37

Kieli: Suomi

Kustantaja /Julkaisija: Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kustannuspaikka ja -aika: Oulu, 10/2022

RAPORTEJA 73 | 2022

POHJOIS-POHJANMAAN
MAASEUDUNKEHITTÄMISSUUNNITELMA 2023–2027

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-398-094-5 (PDF)
ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-398-094-5

www.doria.fi/ely-keskus | www.ely-keskus.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin